

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет соціальних наук та соціальних технологій
Кафедра політології

Магістерська робота
Освітній ступінь – магістр

На тему: **«Корупція у сфері публічних закупівель в Україні»**

Виконав: студент 2-го року навчання
Спеціальності 052 Політологія,
ОНП «Антикорупційні студії»
Вегержинський Олександр Сергійович
Керівник Чабанна М. В.
Доктор політичних наук
Рецензент
Магістерська робота захищена
З оцінкою _____
Секретар ЕК _____
« » _____ 20__ р.

Київ – 2024 р.

ПЛАН

Вступ.....	с. 3 – 6
1. Система публічних закупівель.....	с. 7 – 8
1.1. Загальні поняття публічних закупівель.....	с. 8 – 14
1.2. Процедури публічних закупівель.....	с. 14 – 21
1.3. Новели воєнного стану.....	с. 21 – 27
2. Корупційні ризики в умовах воєнного стану.....	с. 28
2.1. Недосконалість правового регулювання.....	с. 28 – 35
2.2. Дискримінаційні інститути.....	с. 35 – 42
2.3. Недобросовісність замовників.....	с. 43 – 50
3. Система протидії корупції.....	с. 51 – 52
3.1. Антикорупційна політика.....	с. 53 – 59
3.2. Органи адміністративного оскарження.....	с. 59 – 64
3.3. Роль громадянського суспільства.....	с. 64 – 70
Висновки.....	с. 71 – 76
Список використаних джерел.....	с. 77 – 87
Додатки.....	с. 88 – 98
Анотація	

Вступ

Євроінтеграційні перетворення в державному управлінні України з 2014 року підтверджують загальну тенденцію функціонування державних інститутів західних демократій – витрачання бюджетних коштів має ґрунтуватися та прозорих та відкритих процедурах, які є запорукою стійкості та легітимізації державної влади, сприяти виникненню стану довіри до політичних інститутів та розбудові громадянського суспільства.

Система публічних закупівель є складовою частиною державного управління, своєрідним поєднанням політико-правового вибору суб'єктів владних повноважень та учасників вільного ринку, які мають забезпечити обіг товарів, робіт та послуг в умовах ринкової конкуренції.

В умовах активних бойових дій та загальної мобілізації ресурсів дотримуватись механізмів прозорості та відкритості в повній мірі не вбачається можливим, що тягне за собою несприятливі наслідки – корупційні практики та неефективність державного управління, які ставлять під загрозу збереження життя і здоров'я людей, що є найвищою соціальною цінністю.

Специфіка протидії корупції у сфері публічних закупівель в Україні полягає в значному кількісному складі «агентів» - розпорядників бюджетних коштів. Також необхідно брати до уваги факт мінливості чинного законодавства (з 2016 року – 30 змін до Закону України «Про публічні закупівлі», 34 зміни тільки до профільних постанов Кабінету Міністрів України), викликаний, в тому числі, спалахом коронавірусної інфекції та воєнним станом.

В процесі дослідження опрацьовано два підходи щодо розуміння корупційних ризиків у сфері публічних закупівель: через об'єктивну недосконалість правотворчої діяльності, та через суб'єктивне небажання замовників та учасників працювати в конкурентних умовах.

Об'єктивна недосконалість правотворчої діяльності обумовлена відносно новим інститутом публічних закупівель, який в сучасному конкурентному форматі існує з 2016 року, реформуванням антикорупційної системи, та надзвичайно широкою сферою регульованих правовідносин.

Суб'єктивними факторами, які створюють корупційні ризики, є правозастосовна та правоінтерпретаційна діяльність, які направлені на ухилення від застосування конкурентних процедур виходячи з власних інтересів.

Також в тексті роботи висвітлено основні напрями антикорупційної політики в сфері публічних закупівель, підкреслено визначальну роль громадянського суспільства в процесі розбудови ефективного адміністрування та витрачання бюджетних коштів.

Метою дослідження є виявлення об'єктивних і суб'єктивних корупційних ризиків та аналіз системи протидії у сфері публічних закупівель в Україні.

Аналітична проблема дослідження полягає в тому, що воєнний стан є не стільки додатковим несприятливим фактором, який створює корупційні ризики в сфері публічних закупівель, скільки істотним поштовхом для реформування та запровадження ринкових механізмів.

Головне **аналітичне питання** дослідження полягає у тому, які заходи антикорупційної політики в умовах воєнного стану призведуть до зменшення корупційних практик у сфері публічних закупівель.

В процесі дослідження використано інституційний підхід, оскільки централізація влади є невід'ємним елементом соціальної мобілізації ресурсів в умовах воєнного стану, а сфера публічних закупівель видозмінюється лише ієрархічним державницько-правовим способом, хоча і з суттєвим впливом громадянського суспільства.

Вирішення аналітичного питання вимагає розв'язання низки дослідницьких завдань:

1. З'ясувати сутність та складові частини системи публічних закупівель.
2. Виявити корупційні ризики під час застосування конкурентних та неконкурентних процедур.
3. Проаналізувати об'єктивну та суб'єктивну складову у виявлених корупційних ризиках.
4. Визначити складові частини системи протидії корупції у сфері публічних закупівель.

Об'єктом дослідження система публічних закупівель з точки зору прозорості та неупередженості використання бюджетних коштів.

Предметом дослідження є об'єктивні і суб'єктивні корупційні ризики та система протидії у сфері публічних закупівель в Україні.

У ході дослідження використовувались **загальнонаукові методи**: аналіз для структурування та окреслення складових частин системи публічних закупівель, синтез в процесі виокремлення та класифікації корупційних ризиків в умовах воєнного стану, дедукція в частині практичних прикладів недоброчесної поведінки замовників та учасників публічних закупівель тощо.

А також **спеціальні методи**: філологічне (мовне), історичне (історико-політичне) і систематичне тлумачення правотворчої та правозастосовної діяльності.

Емпіричною базою роботи є міжнародні угоди, Закони України, підзаконні нормативні акти, практика органів адміністративного оскарження, висновки міжнародних організацій тощо. Теоретико-методологічною базою цього дослідження є напрацювання у сфері публічних закупівель таких науковців як Макс Бадер, Оксана Гус, Андрій Мелешевич, Оксана Нестеренко, Віктор Нестуля, Антон Сошников, Ірина Бенько, Світлана Сисюк, Олег Мельников, Андрій Олефір, Валерій Дараган та інші.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, що включають до себе дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи – 87 сторінок.

РОЗДІЛ 1. СИСТЕМА ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Система публічних закупівель – сукупність організаційної структури, правових та технічних механізмів, які забезпечують максимально ефективно використання публічних коштів та обіг товарів, робіт та послуг на ринкових засадах.

Реформування системи публічних закупівель є виконанням євроінтеграційних зобов'язань України після підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони¹.

Відповідно до частини другої статті 150 вищенаведеної угоди Україна провела наступні організаційні заходи:

1. визначила Міністерство економіки України органом, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері публічних закупівель шляхом встановлення наступних завдань: розроблення та затвердження нормативно-правових актів, аналізу функціонування системи, узагальнення практики здійснення публічних закупівель, забезпечення функціонування веб-порталу з питань публічних закупівель, взаємодії з громадськістю²;

2. сформувала Комісії з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель як окремий орган Антимонопольного комітету України, який має на меті забезпечити адміністративний перегляд рішень, дій та бездіяльності в процесі укладання та виконання договорів³.

¹ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 [Електронний ресурс] / Міжнародний документ – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (Глава 8)

² Постанова Кабінету Міністрів України «Питання Міністерства економіки» від 20.08.2014 № 459 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF#n10> (підпункти 86-90 пункту 4)

³ Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26.11.1993 № 3659-XII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text> (стаття 6)

Логічним продовженням реформи державної політики у сфері публічних закупівель є прийняття Закону України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII (далі – Закон № 922-VIII).

1.1. Загальні поняття публічних закупівель

Стаття 1 Закону № 922-VIII надає визначення основним поняттям, конкретизуючи та відображуючи своєрідність цивільних та господарських правовідносин з огляду на особливості сфери публічних закупівель.

За суб'єктним складом сторонами правовідносин є замовники та учасники. Загальним критерієм визначення категорії «замовник» є розпорядник бюджетних коштів. До замовників, на яких поширюються вимоги Закону № 922-VIII, є:

1. органи державної влади, місцевого самоврядування;
2. неприбуткові юридичні особи (підприємства, установи, організації), метою яких є забезпечення потреб держави або територіальної громади, за наявності однієї з таких ознак:
 - 2.1. юридичні особи – розпорядники або одержувачі бюджетних коштів;
 - 2.2. більшість голосів у вищому органі управління є власністю органів державної влади або місцевого самоврядування;
 - 2.3. більшість частки статутного капіталу юридичної особи – державна або комунальна власність;
3. юридичні особи, які здійснюють діяльність на промисловій чи комерційній основі, та відповідають одній або декільком з таких ознак:
 - 3.1. більшість часток статутного капіталу юридичних осіб є державною/комунальною власністю (або відповідні органи володіють більшістю голосів у вищому органі юридичної особи чи правом призначати більше половини складу виконавчого органу/наглядової ради);

3.2. наявність спеціальних або ексклюзивних прав, на підставі дозвільного документа (нормативно-правового акта та/або акта індивідуальної дії від органу державної влади чи місцевого самоврядування), що обмежують провадження діяльності у сферах, визначених Законом № 922-V, іншим суб'єктам господарювання, що істотним чином впливає на здатність інших осіб функціонувати у соціальних сферах⁴.

Під «учасником» Закон № 922-V визначає фізичну особу, фізичну особу - підприємця чи юридичну особу - резидента або нерезидента, у тому числі об'єднання учасників, яка бере участь у певній законодавчо встановленій процедурі публічних закупівель⁵.

Окремо слід відзначити, що Закон № 922-V містить перелік випадків, на які не поширюється дія зазначеного Закону, зокрема:

1. з метою нерозголошення інформації з обмеженим доступом - щодо обігу товарів, робіт та послуг, інформація про закупівлю яких може містити державну таємницю;

2. через можливу колізію між законодавством України та місцезнаходженням дипломатичної установи - якщо замовником є закордонні дипломатичні установи України, щодо послуг міжнародних третейських судів, міжнародних арбітражів, інші міжнародні юридичні послуги;

3. у зв'язку із особливістю предмета закупівлі – якщо предметом закупівлі є фінансові послуги (застереження містяться в Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»), оренда нерухомого майна (Закон України «Про оренду державного та комунального майна»), забезпечення потреб безпеки і оборони (Закон України «Про оборонні закупівлі»), послуги з провадження наукової, науково-технічної діяльності

⁴ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (стаття 2)

⁵ Там само (пункт 37 частини 1 статті 1)

(Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність»), трудові договори (Кодекс законів про працю України) тощо.

Відповідно до Директиви Європейського Парламенту і Ради 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 року «Про публічні закупівлі» та Закону № 922-V система публічних закупівель функціонує на наступних засадах:

1. добросовісна конкуренція серед учасників (на підставі механізмів конкурентних процедур з урахуванням особливостей предмета закупівлі, нагальності потреби тощо);
2. максимальна економія, ефективність та пропорційність (через механізм планування видатків, оцінки ринку);
3. передбачуваність та доступність інформації на всіх стадіях закупівель (публікація оголошення, звітів про укладання, звітів про виконання договорів в електронній системі закупівель);
4. недискримінація учасників та рівне ставлення до них (з урахуванням кваліфікаційних критеріїв до учасників);
5. об'єктивне та неупереджене визначення переможця процедури закупівлі/спрощеної закупівлі (можливість роз'яснення підстави для відхилення тендерної пропозиції, адміністративне і судове оскарження неправомірних дій та бездіяльності замовника);
6. запобігання корупційним діям і зловживанням (антикорупційні програми учасників, сертифікати відповідності, витяги з Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення).

Предметом закупівлі є товари, роботи чи послуги, визначені замовником відповідно до національного класифікатора України ДК 021:2015⁶ у Порядку визначення предмета закупівлі⁷.

Організація закупівельної діяльності замовника передбачає введення нового інституту уповноваженої особи у сфері публічних закупівель - службової (посадової) чи іншої особи, яка є працівником замовника і визначена відповідальною за організацію, планування, проведення та звітування про результати проведених процедур закупівель⁸.

Функції уповноваженої особи у сфері публічних закупівель за внутрішнім розпорядчим рішенням замовника можуть бути покладені на іншого (інших) працівника (працівників) із штатної чисельності замовника як додаткове навантаження або шляхом введення окремої (окремих) посади (посад), на яку (які) буде покладено виконання вищезазначених функцій.

Також зазначаю, що невід'ємним атрибутом доступу уповноваженої особи до електронної системи публічних закупівель є сертифікат, отриманий в результаті успішного проходження безкоштовного тестування (доступ за посиланням: <https://is.gd/fWIccl>).

Тестування уповноважених осіб передбачає наступні елементи⁹:

- 50 випадкових тестових запитань;
- 60 хвилин для складання тесту з можливістю неодноразово повернутися на будь-яке питання;

⁶ Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження національного класифікатора України ДК 021:2015 та скасування національного класифікатора України ДК 021:2007» від 23.12.2015 № 1749 [Електронний ресурс] / Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1749731-15#Text>

⁷ Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі» від 15.04.2020 № 708 [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0500-20#Text>

⁸ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (пункт 35 частини 1 статті 1)

⁹ Веб-сайт «Prozorro Інфобокс» /ОПРИЛЮДНЕНО ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ТЕСТУВАННЯ УПОВНОВАЖЕНИХ ОСІБ/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://is.gd/IXKUEx>

- прохідний поріг – 60 % правильних відповідей (30 питань);
- перездача тесту у випадку негативного результату – не раніше, ніж через 72 години.

Перелік питань затверджується наказом Міністерства економіки України¹⁰, в якому працює контекстний пошук інформації за ключовими словами. Враховуючи той факт, що тестування проходить у віддаленому режимі з будь-якого комп'ютера, а єдиною умовою складання є авторизація особи за допомогою ідентифікатора доступу, який відповідає Закону України «Про електронні довірчі послуги», сертифікат не завжди підтверджує кваліфікацію фахівця.

Також варто звернути увагу, що уповноважена особа несе адміністративну відповідальність за порушення законодавства у сфері публічних закупівель за наступні діяння: визначення предмета закупівлі із порушенням встановленого законодавством порядку, ненадання роз'яснень щодо опублікованої тендерної документації, порушення строків оприлюднення звітів про укладання та про виконання договорів про закупівлю, де санкція становить сто неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. За повторні аналогічні правопорушення протягом року сума штрафу становить двісті неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Невірно обрана процедура закупівлі, порушення порядку розгляду тендерних пропозицій в частині невідхилення пропозицій учасників за наявності достатніх підстав, відхилення пропозицій за відсутності таких підстав, укладання договору, який містить істотні умови, що відрізняються від тендерної документації та пропозиції учасника – є складом окремого адміністративного правопорушення, за який передбачено штраф для уповноваженої особи від

¹⁰ Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження переліку тестових питань для підтвердження уповноваженою особою рівня володіння необхідними (базовими) знаннями у сфері публічних закупівель з варіантами відповідей» від 01.11.2021 № 873-21 [Електронний ресурс] / Міністерство економіки України – Режим доступу: <https://is.gd/zjzYsU>

тисячі п'ятсот до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – за повторне протягом року аналогічне правопорушення)¹¹.

Необхідною передумовою для здійснення публічних закупівель відповідно до стандартів Європейського союзу та законодавства України є планування закупівельної діяльності замовника.

Планування закупівельної діяльності є ключовим етапом у діяльності замовника. Цей процес включає в себе ретельне визначення потреб, аналіз ринку, оцінку постачальників, розробку стратегій закупівель і складання планів на певний період часу.

Планування закупівельної діяльності включає наступні етапи:

1. Аналіз потреб: Визначення потреб замовника в різних матеріалах, товарах або послугах. Це може включати прогнозування попиту на продукцію або послуги, оцінку існуючих запасів.

2. Ринковий аналіз: Оцінка ринку для визначення наявних постачальників, їхніх цін, умов постачання та інших параметрів, що можуть вплинути на процес закупівлі.

3. Вибір постачальників: Після аналізу ринку обираються найбільш надійні постачальники з урахуванням якості товарів або послуг, цін, умов постачання, репутації та інших критеріїв (у випадку здійснення закупівель без використання електронної системи закупівель) або найбільш економічно вигідної пропозиції учасника (за результатами проведених конкурентних процедур).

4. Переговори та укладання договорів: Проведення переговорів з обраними постачальниками щодо інших умов постачання, цін, графіка доставки та інших аспектів угоди.

¹¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://is.gd/pFG968> (стаття 164-14)

5. Моніторинг та управління: Постійне відстеження виконання договорів, контроль якості постачання, вирішення можливих конфліктів або проблем взаємодії з постачальниками.

6. Звітування: Важлива складова прозорості та відкритості діяльності у сфері публічних закупівель, яка передбачає звітування про укладання договору, звітування про виконання договору у встановленому законодавством порядку.

Звітним періодом з точки зору Закону № 922-V є календарний рік. За загальним принципом річний план закупівель замовника включає всі закупівлі протягом календарного року. Річний план та всі зміни до нього підлягають опублікуванню замовником в електронній системі закупівель не пізніше п'яти робочих днів з дня затвердження плану/змін¹².

Також законодавством визначено обов'язок замовника публікувати договір про закупівлю з додатками – протягом трьох робочих днів з дня укладення договору, та звіт про виконання договору про закупівлю – протягом 20 робочих днів з дня виконання договору або закінчення строку його дії¹³.

1.2. Процедури публічних закупівель

За критерієм конкурентності (альтернатива вибору для замовника з двох чи більше пропозицій) всі публічні закупівлі слід поділити дві великі групи:

- конкурентні процедури (відкриті торги, торги з обмеженою участю, конкурентний діалог);
- неконкурентні процедури (спрощені закупівлі, переговорні процедури, закупівлі без використання електронної системи закупівель).

За критерієм вартості предмета закупівлі чинне законодавство надає такі порогові значення:

¹² Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (частина 1 статті 4)

¹³ Там само (пункти 12, 13 частини 1 статті 10)

- якщо вартість предмета закупівлі є меншою, ніж 50 тисяч гривень – використання електронної системи закупівель та конкурентних процедур є правом, а не обов’язком замовника;
- якщо вартість товарів та послуг становить від 50 тисяч гривень до 200 тисяч гривень, або робіт від 50 тисяч гривень до 1,5 мільйона гривень – обов’язковим є використання спрощеної закупівлі з використанням електронної системи закупівель;
- якщо вартість товарів та послуг є більшою, ніж 200 тисяч гривень, а робіт – ніж 1,5 мільйона гривень – обов’язковим є використання конкурентних процедур закупівель¹⁴.

Важливо зазначити, що процедуру закупівлі обирає безпосередньо уповноважена особа замовника¹⁵, а чинне законодавство не забороняє використовувати конкурентні процедури до будь-яких предметів закупівель незалежно від вартості. Натомість, законодавцем обрано іншу модель правового регулювання – встановлення обов’язку при перевищенні граничної межі вартості предмета закупівлі використовувати конкурентні процедури.

Основною процедурою публічних закупівель є **відкриті торги**. Обов’язковою умовою для проведення зазначеної процедури є наявність не менш як двох тендерних пропозицій¹⁶.

Відкриті торги потребують найбільше часу з усіх інших конкурентних процедур, що відповідає принципу максимального залучення потенційних учасників. Мінімальний строк для подання тендерних пропозицій учасників становить 15 календарних днів, а якщо очікувана вартість закупівлі перевищує порогові значення (для товарів і послуг - 133 тисячі євро, для робіт - 5 150 тисяч євро) – 30 календарних днів¹⁷.

¹⁴ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (частини 2, 3 статті 3)

¹⁵ Там само (пункт 2 частини 10, стаття 11)

¹⁶ Там само (частини 1, 2 статті 20)

¹⁷ Там само (частина 3 статті 10, частина 3 статті 20)

Обов'язковим етапом публічних торгів є оголошення про закупівлю, яке формується в електронній системі закупівель після заповнення замовником обов'язкових полів (додається, додаток 1).

Невід'ємним атрибутом відкритих торгів є тендерна документація, яка містить інформацію про характеристики предмета закупівлі, особливі вимоги до учасника, істотні умови майбутнього договору, гарантії укладання та виконання тощо¹⁸.

За результатами поданих тендерних пропозицій, після кінцевої дати подачі пропозицій, в електронній системі формується реєстр отриманих тендерних пропозицій¹⁹ в якому, в тому числі, відображається інформація про найменування, ідентифікаційний код учасника та дата подачі пропозиції (додається, додаток 2).

Наступним етапом відкритих торгів є електронний аукціон, під час проведення якого учасники мають можливість у три етапи понижувати свою пропозицію з метою отримання перемоги для подальшого укладення договірних зобов'язань (протокол електронного аукціону додається, додаток 3).

Після результатів електронного аукціону електронною системою закупівель автоматично формується протокол розкриття тендерних пропозицій, в якому міститься інформація щодо ціни тендерної пропозиції учасників до початку аукціону та після закінчення аукціону²⁰ (додається, додаток 4). Найбільш економічно вигідна пропозиція учасника автоматично визначається переможцем електронного аукціону.

Наступним етапом відкритих торгів є оцінка та розгляд тендерних пропозицій на відповідність вимогам тендерної документації. Строк для такого

¹⁸ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (стаття 22), Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження примірної тендерної документації» від 13.04.2016 № 680 [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0680731-16#Text>

¹⁹ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (частина 3 статті 26)

²⁰ Там само (пункт 8 частини 4 статті 28)

розгляду становить не більше 5 робочих днів, який може бути продовжено замовником до 20 робочих днів за наявності обґрунтованих підстав²¹.

За результатами розгляду поданих пропозицій замовник приймає протокольне рішення про намір укласти договір про закупівлю, який підлягає опублікуванню протягом одного календарного дня з дня прийняття рішення про визначення переможця²² (додається, додаток 5).

Для забезпечення права на оскарження результатів процедури відкритих торгів договір може бути укладено не раніше 11 календарного дня з дати оприлюднення повідомлення про намір укласти договір²³.

Процедура торгів з обмеженою участю передбачає проведення відбору у два етапи:

1. перевірка учасників по кваліфікаційному критерію;
2. безпосереднє подання тендерних пропозицій.

Починається зазначена процедура закупівель з оголошення в електронній системі закупівель, яке обов'язково має містити інформацію про всі кваліфікаційні критерії, яким мають відповідати учасники закупівлі (а саме наявність обладнання, матеріально-технічної бази, технологій; працівників відповідної кваліфікації, досвіду виконання аналогічних договорів; фінансової спроможності, підтвердженої фінансовою звітністю) та кількість учасників, яких буде запрошено до другого етапу процедури торгів з обмеженою участю²⁴.

Обов'язковою умовою для проведення торгів з обмеженою участю є наявність не менш як чотирьох учасників на кваліфікаційному етапі²⁵ та не менш як трьох учасників на етапі подання пропозицій²⁶. Якщо кількість учасників є меншою, такі торги автоматично відміняються електронною системою закупівель.

²¹ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (частина 10 статті 29)

²² Там само (пункт 8 частини 1 статті 10, стаття 33)

²³ Там само (частина 5 статті 33)

²⁴ Там само (стаття 37)

²⁵ Там само (частина 1 статті 38)

²⁶ Там само (частина 1 статті 39)

Строки для подачі документів під час процедури торгів з обмеженою участю становлять не менше 30 календарних днів з дати публікації оголошення у першому етапі та не менше 25 календарних днів з дати публікації оголошення у другому етапі.

Інші етапи аукціону, оцінки тендерних пропозицій, укладання договору за своєю суттю є аналогічними до процедур у відкритих торгах.

Процедура конкурентного діалогу застосовується замовником у таких випадках:

- неможливість чітко визначити предмет закупівлі внаслідок його природи або складності (юридичні послуги, наукові дослідження, експерименти та розробки тощо);
- необхідність розробки проекту виконання робіт (надання послуг);
- складність визначити точну технічну характеристику предмета із використанням існуючих технічних стандартів²⁷.

Конкурентний діалог передбачає два етапи подання пропозицій:

1. Визначення кваліфікаційних критеріїв учасників та ідентифікація технічних характеристик предмета закупівлі. Строк подання пропозицій на першому етапі не може бути меншим, ніж 30 календарних днів.

2. Переговорний етап з кожним учасником, який пройшов перший етап конкурентного діалогу (не менше трьох учасників). Переговори можуть бути індивідуальними на конфіденційній основі з кожним учасником окремо, якщо не досягнуто згоди щодо можливості розголошення отриманої інформації. Також за ініціативою замовника можливий варіант одночасних переговорів з усіма учасниками, допущеними до другого етапу конкурентного діалогу. Метою другого етапу є вироблення чітких критеріїв предмету закупівлі та остаточне формування тендерної документації замовника²⁸. Надалі процедури оцінки

²⁷ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (частина 2 статті 34)

²⁸ Там само (частина 2 статті 35)

тендерних пропозицій та укладання договору відповідають процедурам відкритих торгів.

Спрощені закупівлі є різновидом неконкурентних процедур, оскільки відбуваються навіть за відсутності другого учасника. У разі наявності двох та більше пропозицій переможець визначається за результатами електронного аукціону²⁹.

Особливістю спрощених закупівель є менша кількість обов'язкових вимог до тендерної документації замовника³⁰. Процедури оцінки тендерних пропозицій та укладання договору є аналогічні за змістом та відповідають процедурам відкритих торгів.

Переговорна процедура є винятком і застосовується виключно в таких випадках:

- процедура відкритих торгів двічі не відбулась через відсутність мінімально визначеної кількості тендерних пропозицій. У такому разі учасник та предмет закупівлі мають відповідати вимогам тендерної документації відкритих торгів;
- предмет закупівлі може бути наданий (виконаний, поставлений) виключно певним суб'єктом господарювання (предмет закупівлі нерозривно пов'язаний із захистом авторських прав, учасник – суб'єкт природних монополій);
- нагальна потреба у закупівлі, яка унеможлиблює дотримання строків для проведення конкурентних процедур закупівель (необхідність оперативної ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; розірвання договору з вини учасника на строк, необхідний для проведення конкурентних закупівель, але в межах 20 % від вартості розірваного договору тощо);
- необхідність у постачанні, наданні або виконанні додаткового обсягу товарів, послуг та робіт у того самого учасника протягом 3 років після укладання

²⁹ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (частина 8 статті 14)

³⁰ Там само (частина 3 статті 14)

конкурентного договору про закупівлю (вартість додаткового договору не повинна перевищувати 50 % ціни основного договору про закупівлю);

- здійснено замовником в рамках реалізації процедури відновлення платоспроможності боржника відповідно до положень Кодексу України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII;

- закупівля послуг з юридичного представництва в рамках міжнародної діяльності³¹.

Особливості переговорної процедури відображає повідомлення про намір укласти договір про закупівлю, яке, на відміну від попередніх процедур, містить узгоджену інформацію про ціну пропозиції учасника та інші істотні умови договору про закупівлю³².

Закупівлі без використання електронної системи закупівель передбачають укладання прямих договорів з контрагентами відповідно до умов Цивільного та Господарського кодексів України.

В такому випадку замовник зобов'язаний дотримуватися принципів публічних закупівель та опублікувати звіт про укладання такого договору протягом 3 робочих днів з дня укладання договору³³.

Також варто звернути увагу на правові механізми, які спрямовані на захист майнових прав замовника під час проведення конкурентних процедур - забезпечення пропозиції та забезпечення виконання договору. Обрання зазначених механізмів є правом, а не обов'язком замовника.

Забезпечення пропозиції – вимога замовника, яка міститься в тендерній документації та оголошенні, яка встановлює обов'язковий грошовий внесок, який підтверджує намір учасника щодо взяття участі у певній конкурентній процедурі закупівель. Розмір такого внеску, строк дії та застереження щодо випадків, коли забезпечення пропозиції не повертається – обов'язкові умови, які мають бути визначені в тендерній документації та оголошенні в електронній

³¹Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (частина 2 статті 40)

³² Там само (частина 6 статті 40)

³³ Там само (пункт 13 частини 1 статті 10)

системі закупівель. Максимальний розмір такого забезпечення не може бути більше, ніж 0,5 % очікуваної вартості закупівлі (якщо предметом є роботи), та 3 % (якщо предметом є товари та послуги)³⁴.

Форма та вимоги до забезпечення пропозиції мають відповідати за формою та змістом вимогам, встановленим чинним законодавством³⁵.

Забезпечення виконання договору – порука, гарантія, депозит тощо, передбачені тендерною документацією, які надаються переможцем процедури публічних закупівель перед підписанням договору. Розмір такого забезпечення не може перевищувати 5 % вартості договору про закупівлю³⁶. Зазначений правовий механізм є заходом забезпечення виконання договору та компенсує потенційну недобросовісну поведінку контрагента шляхом безспірного та безвідкличного права на стягнення замовником грошової суми протягом строку дії укладеного договору.

1.3. Новели воєнного стану

З початком повномасштабного вторгнення 24.02.2024 демократичні інститути, які були невід’ємним атрибутом євроінтеграційних процесів державотворення України, зазнали суттєвих змін.

З 24.02.2024 на всій території України введено воєнний стан та надано термінове доручення Кабінету Міністрів України здійснити ряд організаційних та управлінських заходів правового режиму воєнного стану в Україні³⁷.

Також внесено зміни до ряду Законів України щодо надання повноважень Кабінету Міністрів України по визначенню особливостей здійснення закупівель

³⁴ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (стаття 25)

³⁵ Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження форми і Вимог до забезпечення тендерної пропозиції / пропозиції» від 14.12.2020 № 2628 [Електронний ресурс] / Міністерство економіки, торгівлі та сільського господарства України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0275-21#Text>

³⁶ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (стаття 27)

³⁷ Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022 [Електронний ресурс] / Президент України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2> (підпункт 1 пункту 4)

для можливості оперативного корегування процедур в залежності від існуючих загроз воєнного стану³⁸.

У сфері публічних закупівель законодавчі зміни у зв'язку із запровадженням воєнного стану відобразилися у прийнятті наступних постанов Кабінету Міністрів України:

1. «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» від 28.02.2022 № 169 (12 редакцій, які частково відповідали воєнно-політичній ситуації в країні, далі – Постанова № 169);

2. «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 (26 редакцій, чинна станом на сьогодні, далі – Постанова № 1178).

З 28.02.2022 у зв'язку з політичною та військовою невизначеністю, спричиненою військовою агресією, проведення конкурентних процедур закупівель не вбачалося можливим, а отже була надана можливість всім замовникам проводити закупівлі без застосування конкурентних процедур закупівель за умови обов'язкового дотримання принципів здійснення публічних закупівель та оприлюднення укладених договорів в електронній системі закупівель не пізніше 5 робочих днів після підписання. Зазначений строк на опублікування договорів продовжувався на відповідний строк у випадку неналежного функціонування електронної системи закупівель. Неопубліковані договори протягом встановленого законодавством строку вважалися нікчемними, тобто не створювали жодних юридичних наслідків³⁹.

³⁸ Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та інших законодавчих актів України щодо здійснення оборонних та публічних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану» від 16.08.2022 № 2526-IX [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2526-20#n7> (пункт 2 розділу II)

³⁹ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» від 28.02.2022 № 169 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-%D0%BF/ed20220228#Text> (пункт 1, редакція від

Проте, враховуючи об'єктивну неможливість публікації договорів протягом 5-денного терміну, а також у зв'язку із запровадженням дистанційного режиму роботи для багатьох замовників, з 06.03.2022 внесено зміни щодо продовження строку для опублікування укладених договорів до 20 календарних днів з дня припинення чи скасування воєнного стану та запроваджено норму, відповідно до якої такі закупівлі не включалися в річний план закупівель⁴⁰. Тобто фактично прибрали будь-які обов'язки для уповноважених осіб щодо необхідності публікації планів, процедур та звітів у період воєнного стану.

З 29.06.2022 повернено обов'язок замовників щодо проведення конкурентних закупівель (спрощених закупівель) у випадку, якщо вартість предмета закупівлі перевищує 50 тисяч гривень та надано перелік випадків, коли закупівлі можуть здійснюватися без використання конкурентних процедур без обмеження по вартості:

- закупівля містить інформацію з обмеженим доступом (таємна або службова), або може завдати шкоди національній безпеці та/або громадській безпеці і порядку під час дії правового режиму воєнного стану;
- замовник перебуває на території проведення активних бойових дій;
- здійснюється закупівля для забезпечення функціонування об'єктів критичної інфраструктури⁴¹.

Також слід звернути увагу, що законодавець змінами від 29.06.2022 на період дії воєнного стану змінив переговорну процедуру прямими договорами без конкурентних засад.

28.02.2022), Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#n1220> (частини 2, 3 статті 215)

⁴⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» від 28.02.2022 № 169 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-%D0%BF/ed20220306#Text> (підпункт 3 пункту 1, редакція від 06.03.2022)

⁴¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» від 28.02.2022 № 169 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-%D0%BF/ed20220629#Text> (підпункт 1 пункту 1, редакція від 29.06.2022)

Також продовжено строк для публікації договорів з усіма додатками в електронній системі закупівель до 70 днів з дня припинення чи скасування воєнного стану на території України або в окремих її місцевостях⁴².

З 10.08.2022 перелік випадків, коли закупівлі можна здійснювати без використання конкурентних процедур без обмеження по вартості доповнено наступними позиціями: закупівлі для проведення мобілізаційних заходів та цивільного захисту населення, щодо облаштування місць проживання внутрішньо переміщених осіб, ремонтних робіт та облаштування споруд цивільного захисту⁴³.

12.10.2022, з метою повернення конкурентних процедур для ефективного використання бюджетних коштів, повернуто в дію конкурентну процедуру – відкриті торги. Також законодавчі зміни передбачали наступні особливості:

- всі закупівлі включаються в річний план закупівель замовника;
- збільшено порогові значення вартості закупівлі для обов’язкового використання конкурентних процедур: більше 100 тисяч гривень для закупівлі товарів та послуг, більше 200 тисяч гривень для закупівлі послуг з поточного ремонту, більше 1,5 мільйона гривень – для закупівлі робіт⁴⁴;
- можливість прийняття пропозиції учасника, яка є вищою оголошеної вартості закупівлі (якщо це передбачено тендерною документацією)⁴⁵;
- мінімальний строк для подання тендерних пропозицій – 7 календарних днів з дати оприлюднення оголошення⁴⁶;

⁴² Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» від 28.02.2022 № 169 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-%D0%BF/ed20220629#Text> (підпункт 3 пункту 1)

⁴³ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» від 28.02.2022 № 169 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-%D0%BF/ed20220810#Text> (підпункт 1 пункту 1, редакція від 10.08.2022)

⁴⁴ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF/ed20221012#Text> (пункт 11, редакція від 12.10.2022)

⁴⁵ Там само (пункт 28)

⁴⁶ Там само (пункт 34)

- можливість проведення відкритих торгів за наявності пропозиції від одного учасника⁴⁷;
- механізм виправлення невідповідностей в інформації та/або документах, поданих учасником⁴⁸;
- строк для укладання договору за результатами відкритих торгів – не раніше 5 календарних днів з дати оприлюднення в електронній системі закупівель повідомлення про намір укласти договір⁴⁹.

З 03.01.2023 у зв'язку з масовими та регулярними відключеннями електричної енергії та з метою дотримання принципу рівності можливостей учасників, виключено норму щодо обов'язкового проведення аукціону у процедурі відкритих торгів⁵⁰. Тобто, з цього моменту тендерна пропозиція учасника є кінцевою пропозицією та не могла бути знижена у три етапи, а переможцем процедури закупівлі електронною системою визначався учасник, який запропонував найнижчу ціну.

25.02.2023 для проведення закупівель, які перевищували порогові суми, без використання конкурентних засад, замовнику необхідно додатково документально підтверджувати, що неможливо дотримуватись строків для проведення закупівлі із застосуванням відкритих торгів⁵¹. Також додано обов'язкову вимогу щодо наявності в тендерній документації одного або

⁴⁷ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF/ed20221012#Text> (підпункт 6 пункту 13, редакція від 12.10.2022)

⁴⁸ Там само (підпункт 43)

⁴⁹ Там само (підпункт 46)

⁵⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF/ed20230103#Text> (пункт 35, редакція від 03.01.2023)

⁵¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF/ed20230225> (підпункт 3 пункту 13, редакція від 25.02.2023)

декількох кваліфікаційних критеріїв⁵², що має на меті забезпечити захист інтересів замовника і служити гарантією виконання договірних зобов'язань.

Після унормування ринку електричної енергії внаслідок масованих обстрілів об'єктів критичної інфраструктури та скасування регулярних графіків споживачів з 19.05.2023 повернено механізм електронних торгів. Проте, обрання певного типу відкритих торгів: із застосуванням електронного аукціону або без такого використання – стало правом замовника. У разі, якщо замовник не бажав проводити відкриті торги із застосуванням аукціону, публікація такої аргументації була обов'язковою⁵³.

З метою повернення до конкурентних процедур 07.09.2023 з чинного законодавства прибрано ряд норм щодо можливості здійснення закупівель, вартість яких перевищує порогові норми, без використання конкурентних процедур, а саме щодо будівництва, ремонту та облаштування споруд цивільного захисту, будівництва та облаштування місць проживання внутрішньо переміщених осіб, підготовки до опалювального сезону⁵⁴.

09.04.2024 набрали чинності чергові законодавчі зміни, спрямовані на підвищення рівня конкуренції в публічних закупівлях, а саме передбачено наступні нововведення:

- мінімальний строк для подачі тендерних пропозицій для закупівлі робіт збільшено двічі – до 14 календарних днів⁵⁵;

⁵² Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF/ed20230225> (пункт 28, редакція від 25.02.2023)

⁵³ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF/ed20230519> (пункт 37, редакція від 19.05.2023)

⁵⁴ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF/ed20230907#Text> (пункт 13, редакція від 07.09.2023)

⁵⁵ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від

- повернуто можливість в умовах воєнного стану проводити відкриті торги з публікацією англійською мовою⁵⁶;
- введено заборону на обмеження нижньої межі тендерної пропозиції учасників⁵⁷.

Підсумовуючи вищевикладене, законодавство у сфері публічних закупівель в умовах воєнного часу підлягає динамічним змінам, враховуючи різні аспекти, такі як: практика правозастосування від замовників та учасників, кон'юнктуру ринків товарів, робіт та послуг, технічні можливості функціонування взаємопов'язаних реєстрів тощо.

12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text> (пункти 24, 34, редакція 09.04.2024)

⁵⁶ Там само (пункт 12-1)

⁵⁷ Там само (пункт 28)

2. КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Корупційні ризики є властивими будь-якій системі, незалежно від її типу чи рівня розвитку. Враховуючи карантинні обмеження через поширення на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19 (з 12.03.2020 по 30.06.2023), та обмеження, викликані через введення воєнного стану (з 24.02.2022), система публічних закупівель зазнає постійних змін. Часто підставою для внесення таких змін стають гучні корупційні скандали – викриті журналістськими розслідуваннями схеми закупівель за явно завищеними цінами.

В свою чергу, корупція є своєрідною формою недобросовісної поведінки суб'єктів владних повноважень, метою якої є використання наданих службових повноважень задля отримання неправомірної вигоди для себе/на користь третіх осіб⁵⁸.

Наявні корупційні ризики за джерелом походження можна поділити на дві великі групи:

1. об'єктивні – викликані недосконалим правовим регулюванням та дефектами в нормотворчій діяльності;
2. суб'єктивні – які спричинені явно недобросовісною поведінкою замовників та учасників публічних закупівель.

2.1. Недосконалість правового регулювання

Враховуючи, що баланс нормотворчої діяльності під час дії воєнного стану зміщено в бік виконавчої гілки влади, найактивнішим суб'єктом законодавчих змін є Кабінет Міністрів України та профільне Міністерство економіки України, яке і є безпосереднім розробником проектів нормативно-правових актів у сфері публічних закупівель.

⁵⁸ Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (частина 1 статті 1)

Проте, деякі законодавчі прогалини існують з 2016 року, а саме – **проблема визначення вартості пропозиції учасника залежно від системи оподаткування.**

Профільний Закон № 922 жодним чином не регулює питання оподаткування. Натомість, податок на додану вартість є непрямим податком, який підлягає сплаті до державного бюджету⁵⁹. Реєстрація суб'єкта господарювання як платника податку на додану вартість відбувається або на добровільних засадах, або у разі, якщо сума здійснених операцій протягом останніх 12 календарних місяців перевищує 1 мільйон гривень⁶⁰.

Відповідно до цього, може скластися ситуація, коли замовник оголошує закупівлю, участь у якій приймає два учасники, один з яких є платником податку на додану вартість, а інший – ні. В такому випадку навіть за однакового відсотку закладеного прибутку пропозиція платника податку на прибуток буде завжди вищою, а отже – менші шанси на перемогу в конкурентних закупівлях.

Варто зауважити, що відповідно до міжнародних зобов'язань України під час розрахунку договірної ціни закупівлі варто брати до уваги загальну суму, яка підлягає сплаті, за вирахуванням податку на додану вартість⁶¹.

Проте, електронна система закупівлі працює таким чином, що не розділяє пропозиції учасників в залежності від того, чи є вони платниками податку на додану вартість, та автоматично визначає переможцем того учасника, який запропонував найнижчу ціну.

Варто звернути увагу на правову позицію, викладену в рішенні постійно діючої адміністративної колегії АМК України з розгляду скарг про порушення

⁵⁹ Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (пункт 9.1.3. статті 9, пункт 14.1.178. статті 14)

⁶⁰ Там само (пункт 181.1. статті 181)

⁶¹ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 [Електронний ресурс] / Міжнародний документ – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (частина 3 статті 149)

законодавства у сфері публічних закупівель від 07.03.2017 №1052-р/пк-пз⁶², відповідно до якої наголошено на дискримінаційному характері вимог тендерної документації щодо неврахування суми податку на додану вартість при оцінці пропозицій учасника.

Також варто звернути увагу на висновок Постійно діючої адміністративної колегії Антимонопольного комітету України № 40-р/пк-пз від 10.06.2016, відповідно до якого застосування різного підходу до оцінки пропозицій учасників, які є або не є платниками податку на додану вартість, є дискримінацією учасників⁶³.

Зазначена правова позиція підтверджується постановою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 28.04.2020 (справа № 904/1143/19), відповідно до якої неоднакова методика оцінки є проявом дискримінації учасників⁶⁴.

Зазначена правова колізія між національним законодавством та міжнародною угодою призводить до неправомірних дій учасників щодо створення юридичних компаній під певні тендери, які після завершення 12 місяців підлягають закриттю для ухилення від сплати податку на додану вартість, тим самим отримуючи недобросовісну перевагу під час публічних закупівель. В подальшому такі дії нерозривно пов'язані із гарантійними зобов'язаннями та неможливістю замовника захистити свої права у випадку настання гарантійних випадків.

Ще однією прогалиною правового регулювання системи публічних закупівель є **визначення предмета закупівлі**.

⁶² Веб-сайт «Prozorro» /Акумуляторні батареї для живлення радіостанцій KENWOOD ТК 2260 та ТК 2107/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2016-11-16-000261-c>

⁶³ Веб-сайт «Prozorro» /Вугілля кам'яне (вугілля марки і класу ДГР 0-200) ДК 016:2010 – 05.10.1 (код CPV згідно ДК 021-2015: 09111100-1 «Вугілля»)/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2016-05-04-000047-c>

⁶⁴ Веб-сайт «Єдиний державний реєстр судових рішень» / Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89108852> (пункт 40)

Відповідно до чинного законодавства предмет закупівлі визначається уповноваженою особою замовника згідно цифр основного словника національного класифікатора України ДК 021:2015 «Єдиний закупівельний словник»⁶⁵.

За загальним правилом предмет закупівлі визначається замовником за четвертою цифрою Єдиного закупівельного словника⁶⁶ (лікарські засоби – за третьою⁶⁷).

Виходячи з вищевикладеного всі закупівлі замовника протягом календарного року, предмет яких співпадає за першими чотирма (як виняток – трьома) цифрами Єдиного закупівельного словника є тотожними, тобто на них розповсюджуються граничні розміри неконкурентних закупівель – до 100 тисяч гривень на товари та послуги, до 200 тисяч гривень на послуги з поточного ремонту, до 1,5 мільйона гривень на роботи.

Важливим винятком з цього правила є закупівля робіт або послуг з поточного ремонту, оскільки в таких випадках предмет закупівлі визначається окремо по кожній будівлі, споруді, лінійному об'єкті інженерно-транспортної інфраструктури⁶⁸ відповідно до кошторисних норм України у будівництві.

На практиці такий виняток по обліку ремонтних робіт по кожному об'єкту окремо часто призводить до того, що замовники умисно розбивають капітальні ремонти та реконструкції цілих нерозривно пов'язаних вузлів на блоки з сумами до 1,5 мільйона гривень та укладають прямі договори з підрядними організаціями без конкурентних засад.

⁶⁵ Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження національного класифікатора України ДК 021:2015 та скасування національного класифікатора України ДК 021:2007» від 23.12.2015 № 1749 [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1749731-15#Text>

⁶⁶ Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі» від 15.04.2020 № 708 [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0500-20#Text> (пункт 3 розділу I)

⁶⁷ Там само (пункт 2 розділу II)

⁶⁸ Там само (пункт 4 розділу I, пункт 3 розділу II)

Прикладом такої поведінки замовника може бути закупівля протягом календарного року окремими договорами капітальних ремонтів електричних мереж вздовж різних вулиць, мереж водопостачання, будинків та споруд, яким через рішення органу місцевого самоврядування присвоюються окремі поштові адреси.

Також варто звернути увагу на кількість можливих варіантів згідно Єдиного закупівельного словника для проведення будівельних робіт:

1	45220000-5	Інженерні та будівельні роботи
2	45260000-7	Покрівельні роботи та інші спеціалізовані будівельні роботи
3	45300000-0	Будівельно-монтажні роботи
4	45350000-5	Механо-монтажні роботи
5	45400000-1	Завершальні будівельні роботи
6	45450000-6	Інші завершальні будівельні роботи

З точки зору чинного законодавства закупівля ремонтних робіт по кожному з наведених кодів Єдиного закупівельного словника є різними предметами закупівель, а отже – у замовників є можливість укладання договорів на 9 мільйонів гривень без використання конкурентних процедур.

Ще однією прогалиною законодавства були **обмеження на здійснення авансових платежів** по публічним закупівлям, адже передоплата по договорам є важливим інструментом у контексті воєнного часу з наступних причин:

1. Забезпечення ефективності постачання: Під час дії правового режиму воєнного стану доступ до товарів та послуг обмежений через переривання логістичних ланцюгів. Передоплата дозволяє постачальникам забезпечити необхідну продукцію та послуги, відшкодовуючи їх витрати та забезпечуючи стимул для продовження виробництва.

2. Забезпечення пріоритетного обслуговування: Умови воєнного часу можуть призвести до збільшення попиту на певні товари та послуги.

Передоплата може дати замовнику певну перевагу в очікуванні на постачання, оскільки постачальники будуть зобов'язані закінчити їхні замовлення першими.

3. Стимулювання економіки: У воєнних умовах економіка може зазнати важких часів через зниження споживчого попиту та зростання витрат на оборону. Проведення авансових платежів може допомогти зберегти робочі місця та підтримати підприємства, сприяючи економічній стійкості.

Проте, чинне законодавство передбачає попередню оплату по публічним закупівлям виключно на небюджетні рахунки суб'єктів господарювання, відкриті на їх ім'я в органах Державної казначейської служби⁶⁹. Тобто, існуючий правовий механізм забезпечує додаткові гарантії збереження бюджетних коштів, адже кошти, розміщені на рахунках Державної казначейської служби залишаються в державному бюджеті України.

Проте, починаючи з 12.03.2020 по 30.06.2023 (до моменту припинення карантинних обмежень на території України) були заборонені будь-які авансові платежі з товарами, роботами і послугами, не пов'язаними з боротьбою з гострою респіраторною хворобою COVID-19⁷⁰.

Окремо слід підкреслити, що здійснення авансових платежів є ризиковими операціями та окремим напрямком для здійснення перевірок Державною аудиторською службою⁷¹.

Зазначені законодавчі обмеження авансових платежів жодним чином не сприяли розвитку вільного ринку в умовах воєнного стану, додатково створюючи недобросовісні переваги учасникам закупівель, які за попередньою змовою закуповували товари та постачали замовникам по завищеним цінам. На

⁶⁹ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти» від 04.12.2019 № 1070 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070-2019-%D0%BF#Text> (пункт 2)

⁷⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 22.07.2020 № 641 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2020-%D0%BF#Text> (пункт 15-1)

⁷¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти» від 04.12.2019 № 1070 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070-2019-%D0%BF#Text> (пункт 5)

практиці така проблематичність авансових платежів призводить до того, що замовники підписують з учасниками видаткові накладні про вже поставлені товари, передають їх в оплату Державній казначейській службі України. Фактично товари поставляються замовнику після здійснення оплати поза договірними відносинами.

Окремо слід звернути увагу на **законодавчі прогалини в роботі Державної казначейської служби**, внаслідок яких оплата за поставлені товари, надані послуги та виконані роботи по строкам не відповідає договірним зобов'язанням.

Істотною умовою будь-якого договору про закупівлю є, зокрема, строк і форма оплати. Дана інформація підлягає попередньому узгодженню сторонами і тягне за собою юридичні наслідки: права, обов'язки, відповідальність за виконання і неналежне виконання договору.

Державна казначейська служба діє на підставі Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану, який встановлює черговість здійснення платежів за дорученням замовників⁷². Варто зазначити, що станом на сьогодні у зазначений Порядок внесено 29 змін, які частково викладали весь текст в новій редакції. Крім того, перерахувати всі можливі варіанти предметів закупівлі в одному нормативно-правовому акті не вбачається можливим, внаслідок чого на практиці виникають ситуації, коли предмет закупівлі не перерахований у вищевказаному Порядку. В такому випадку оплата коштів здійснюється Державною казначейською службою за платіжним дорученням замовника протягом значного проміжку часу (іноді – декілька місяців). Це, в свою чергу, призводить до того, що оплата (фактичне зарахування коштів на рахунок учасника закупівлі) за поставлений товар, надані послуги або виконані роботи відбувається Державною казначейською службою з порушенням строку для оплати, згідно підписаного

⁷² Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» від 09.06.2021 № 590 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text> (пункт 18)

договору про закупівлю. Варто зазначити, що у замовника відсутні юридичні механізми впливу на оперативність та швидкість здійснення оплати.

Несвоєчасність оплати за виконані договори про закупівлю сприяє втраті довіри між сторонами угоди, зменшує загальну інвестиційну привабливість бюджетного сектору економіки та руйнує перспективи економічного розвитку.

2.2. Дискримінаційні інститути

В загальному, під дискримінацією розуміється ситуація, за наявності якої особа або група осіб зазнає певних утисків і обмежень у визнанні чи реалізації певних прав і свобод за ознаками раси, кольору шкіри, релігійних чи будь-яких інших переконань, інвалідністю або будь-якими іншими ознаками. Не є дискримінацією відповідно до чинного законодавства ситуація, коли такі обмеження у можливості реалізації прав і свобод мають об'єктивно обґрунтовану мету⁷³.

Відповідно до взятих міжнародних зобов'язань Україна погоджується з тим, що одним із основних стандартів, що регулюють процес укладання публічних закупівель є принцип недискримінації⁷⁴ – тобто однакової можливості всіх суб'єктів господарювання на ринкових засадах бути обраним переможцем, запропонувавши найбільш вигідну пропозицію. Зазначена позиція відповідає чинній Директиві Європейського Парламенту і Ради від 26.02.2014 № 2014/24/ЄС⁷⁵.

Проте, у зв'язку з триваючою та нічим не виправданою агресією Російської Федерації на території України чинне законодавство містить ряд заборон, які істотним чином впливають на функціонування вільного ринку обігу товарів,

⁷³ Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 № 5207-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://is.gd/mWLFel> (пункт 2 частини 1 статті 1)

⁷⁴ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 [Електронний ресурс] / Міжнародний документ – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (стаття 151)

⁷⁵ Директива Європейського Парламенту і Ради 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 року про публічні закупівлі та про скасування Директиви 2004/18/ЄС [Електронний ресурс] / Міжнародний документ – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_052-14#n195 (частина 1 статті 15)

робіт та послуг. Існуючі, обмежуючі конкуренцію норми за предметом регулювання можна поділити на дві великі групи:

1. Обмеження щодо джерела походження товарів.
2. Обмеження щодо суб'єктів господарювання, які беруть участь у закупівлях.

Стосовно джерела походження товарів слід зазначити, що у відповідь на аналогічне рішення уряду Російської Федерації щодо заборони ввезення товарів сільськогосподарського призначення, продукції та сировини, що походять з України 30.12.2015 заборонено ввозити на митну територію України товари російського походження⁷⁶. Звертаємо увагу, що перелік товарів, заборонених для ввезення, постійно оновлювався, і станом на момент написання роботи чинна 22 редакція цього переліку, який значно розширився в порівнянні з 2015 роком.

Щодо суб'єктів господарювання, які беруть участь у публічних закупівлях, слід звернути увагу на пропозиції Кабінету Міністрів України, висловлені 11.09.2014 стосовно застосування економічних та інших обмежувальних заходів, відповідно до яких запропоновано заборонити публічні закупівлі у юридичних осіб – резидентів Російської Федерації крім випадків, коли заміщення таких предметів закупівлі не вбачається можливим, якщо це підтверджується відповідними рішеннями Міністерства економічного розвитку і торгівлі⁷⁷.

Проте, ці пропозиції не були підтримані та взята за основу інша модель правового регулювання – персональні санкції⁷⁸ через укази Президента України щодо введення в дію рішень Ради національної безпеки і оборони України щодо юридичних осіб, відповідно до яких заборонено здійснювати господарські

⁷⁶ Постанова Кабінету Міністрів України «Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації» від 30.12.2015 № 1147 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-2015-%D0%BF#Text> (пункт 1)

⁷⁷ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про пропозиції щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів» від 11.09.2014 № 829-р [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/829-2014-%D1%80#Text> (підпункт 2 пункту 1)

⁷⁸ Закон України «Про санкції» від 14.08.2014 № 1644-VII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text> (пункт 10 частини 1 статті 4)

операції з контрагентами – резидентами Російської Федерації, згідно встановленого переліку, протягом певного строку⁷⁹.

З недоліків такої моделі обмеження торгових відносин слід відмітити, що відкриття нової юридичної особи, яка відсутня у санкційному списку та на яку не розповсюджують заборони на здійснення господарських операцій, здійснюється протягом одного календарного дня. Враховуючи вищевикладене, така модель заборони на здійснення публічних закупівель є реактивною та завжди відстає від темпу створення нових юридичних осіб, які, з точки зору «букви Закону», не пройшли процедуру ухвалення рішення Радою національної безпеки і оборони України.

Виправляючи дану прогалину та об'єднавши два підходи по об'єктному та суб'єктному складу 12.10.2022 Кабінет Міністрів України окремо прописав норму, відповідно до якої заборонено замовникам укладати договори про закупівлю з наступними юридичними особами:

- резидентами Російської Федерації або Республіки Білорусь державної форми власності;
- створеними або зареєстрованими відповідно до законодавства цих країн;
- кінцевими бенефіціарними власниками яких є громадяни цих країн.

Також заборонено укладати будь-які договори щодо закупівлі товарів, робіт та послуг, які мають походження з Російської Федерації або Республіки Білорусь. Єдиним винятком із загального правила є придбання товарів, робіт та послуг, які є необхідними для ремонту і обслуговування товарів, придбаних до моменту набуття чинності такої заборони⁸⁰.

⁷⁹ Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» від 15.05.2017 № 133/2017 [Електронний ресурс] / Президент України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133/2017#Text> (пункт 1)

⁸⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від

Очевидним є той факт, що неможливо заборонити таким суб'єктам господарювання брати участь у закупівлях. У зв'язку з цим додану окрему підставу для відхилення тендерної пропозиції – аналогічну за змістом наявної заборони⁸¹.

Проте, зазначена заборона у такому формулюванні створювала правову невизначеність через свою недосконалу форму та неврахування наступних можливих обставин:

- юридично можливе законне перебування громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь на території України на підставі посвідки на тимчасове або постійне місце проживання⁸² на певний строк проживання для процедури набуття громадянства України⁸³;
- невизначеність відсоткового порогу обмежень по кінцевим бенефіціарним власникам для юридичних осіб, де значна кількість засновників-власників статутного капіталу;
- можлива цивільна конфіскація активів в громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь та подальша передача права управління до Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Зазначені юридичні прогалини були усунені в подальших редакціях постанови Кабінету Міністрів України наступним чином:

12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF/ed20221012#Text> (пункт 2, редакція від 12.10.2022)

⁸¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF/ed20221012#Text> (підпункт 1 пункту 41, редакція від 12.10.2022)

⁸² Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 № 3773-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text> (пункти 17, 18 частини 1 статті 1)

⁸³ Закон України «Про громадянство України» від 18.01.2001 № 2235-III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text> (стаття 9)

- громадяни Російської Федерації та Республіки Білорусь, які проживають на території України на законних підставах та конфісковані активи, виключені із списку;
- додано до переліку обмежень громадян Ісламської Республіки Іран (крім тих, які на законних підставах перебувають на території України) та юридичні особи, створені або зареєстровані на території їх юрисдикції, та товари, послуги і роботи відповідного походження;
- конкретизовано відсотковий поріг обмежень до кінцевих бенефіціарних власників таких юридичних осіб – 10 і більше відсотків⁸⁴.

Крім цього, з 25.02.2023 окремою підставою для відхилення тендерної пропозиції є випадок, коли до учасника або кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи застосовано санкцію у вигляді заборони на здійснення публічних закупівель згідно із Законом України «Про санкції»⁸⁵.

Щодо практичної можливості замовника перевірити ці дані слід зазначити наступне на прикладі закупівлі за наступним ідентифікатором: UA-2023-02-08-006294-a.

Відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб фізичних осіб - підприємців та громадських формувань можна перевірити в режимі реального часу за посиланням: <https://usr.minjust.gov.ua/>. Перейшовши за даним посиланням слід обрати наступні позиції: «Отримати відомості про юридичну особу» та зазначити код ЄДРПОУ, який ми бачимо в електронній системі закупівель як ідентифікаційні дані юридичної особи: «43965848». Далі слід ідентифікувати себе за допомогою кваліфікованого електронного підпису (є невід’ємним елементом для роботи в електронній системі закупівель). Отримуємо сформований актуальний на дату формування витяг (додається,

⁸⁴ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF/ed20230225#Text> (пункт 2, редакція 25.02.2023)

⁸⁵ Там само (підпункт 11 пункту 44)

додаток 6), в якому міститься наступна інформація: «Інформація про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи: Фірташ Дмитро Васильович, громадянство: Україна, Україна, 01011, місто Київ, вул. Мирного Панаса, будинок 12, квартира 19. Тип бенефіціарного володіння: Непрямий вирішальний вплив Відсоток частки статутного капіталу або відсоток права голосу: 100». Відповідно до Державного реєстру санкцій, який знаходиться у вільному доступі (за посиланням: <https://drs.nsd.gov.ua/>), зазначивши в пошуковому запиті «Фірташ Дмитро Васильович» отримуємо інформацію про наявність санкцій з посиланням на укази Президента України та термін дії (додається, додаток 7).

Існування вищезазначених санкцій щодо кінцевого бенефіціарного власника було підставою для відхилення тендерної пропозиції ТОВ «ТВІЙ ГАЗЗБУТ» (протокольне рішення уповноваженої особи додається, додаток 8).

Ще одним дискримінаційним інститутом в системі публічних закупівель є підтвердження ступеня локалізації виробництва.

Метою прийняття даного нововведення є створення передумов для розвитку вітчизняного виробництва, своєрідна реакція законодавця на поступове скорочення рівня промислового виробництва протягом останніх десяти років⁸⁶.

Головною ідеєю даного інституту є введення мінімально допустимого відсотку доданої вартості українського походження від загальної собівартості товару, який є предметом закупівлі⁸⁷. Зовнішнім виразом такої додаткової вартості можуть бути вартість використаної сировини, матеріалів, деталей, складових і комплектуючих складових тощо.

Варто зазначити, що зазначений механізм є продовженням гармонізації вітчизняного законодавства з директивами ЄС в частині міжнародних тендерів у

⁸⁶ Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості від 30.06.2020, законопроект № 3739 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=3739&conv=9>

⁸⁷ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (пункт 29-1 частини 1 статті 1)

секторах питного водопостачання, водовідведення, міського транспорту тощо. Відповідно до європейських стандартів замовник має право відхиляти тендерні пропозиції у зазначених випадках, якщо продукція або послуги, заявлені в цих пропозиціях, містять половини складових походженням з країн-членів ЄС⁸⁸.

Зазначене правило підтвердження ступеня локалізації розповсюджується на товари, вартість яких перевищує 200 тисяч гривень, перелік яких встановлюється Законом № 922-VIII.

Рівень локалізації виробництва встановлено у 2022 році – 10% собівартості товару, поступово підвищуючи цей рівень по 5 % кожен рік до 2028 року (40 %).

Міністерство економіки України є уповноваженим органом, який веде перелік товарів з підтвердженим ступенем локалізації, який підлягає безоплатному оприлюдненню за посиланням: <https://is.gd/YYYYw8Q>.

Винятком щодо локалізації походження товарів є закупівлі, які здійснюються замовником з метою задоволення потреб Збройних Сил України та правоохоронних органів. У такому випадку обов'язковим є отримання від них запиту та подальша безпосередня передача таких товарів зазначеним суб'єктам⁸⁹.

Крім цього, варто зазначити, що вимоги щодо локалізації походження товару не застосовуються для закупівель товарів відповідно до Угоди про здійснення державних закупівель від 15.04.1994 та інших міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. В такому випадку обов'язковим документом закупівлі є сертифікат походження товару⁹⁰.

⁸⁸ Директива Європейського Парламенту і Ради 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 року про публічні закупівлі та про скасування Директиви 2004/18/ЄС [Електронний ресурс] / Міжнародний документ – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_052-14#n195

⁸⁹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text> (пункт 3)

⁹⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків підтвердження ступеня локалізації виробництва товарів та проведення моніторингу дотримання вимог щодо ступеня локалізації виробництва

Сертифікат про походження товару є документом, який однозначно свідчить про країну походження товару та видається компетентним органом у країні походження товару⁹¹.

Наприклад, відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами⁹² та Угоди про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії⁹³ вимоги щодо локалізації не застосовуються до закупівель товарів для державних органів вартістю понад 135 тисяч євро, за наявності сертифіката про походження товару.

Слід зазначити, що недотримання учасником вимог підтвердження рівня локалізації запропонованого товару є безумовною підставою для відхилення такої тендерної пропозиції⁹⁴.

Важливим обов'язком учасника закупівлі локалізованого товару є одночасна передача разом з товаром підготовленої виробником фактичної калькуляції собівартості за формою, встановленою законодавством. В подальшому така калькуляція собівартості товару підлягає оприлюдненню разом із звітом про виконання договору про закупівлю⁹⁵.

предметів закупівлі, внесених до переліку товарів, що є предметом закупівлі, з підтвердженим ступенем локалізації виробництва» від 02.08.2022 № 861 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/861-2022-%D0%BF#n46> (пункт 3)

⁹¹ Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (частина 3 статті 41)

⁹² Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 [Електронний ресурс] / Міжнародний документ – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

⁹³ Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії від 08.10.2020 [Електронний ресурс] / Міжнародний документ – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/826_001-20#Text

⁹⁴ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#n615> (підпункт 2 пункту 44)

⁹⁵ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків підтвердження ступеня локалізації виробництва товарів та проведення моніторингу дотримання вимог щодо ступеня локалізації виробництва предметів закупівлі, внесених до переліку товарів, що є предметом закупівлі, з підтвердженим ступенем

2.3. Недобросовісність у публічних закупівлях

Враховуючи суть самої сфери публічних закупівель, а саме безперервну залежність від потреб замовників та стану ринку щодо потенційної можливості задоволення цих потреб, суб'єктивний фактор поведінки учасників процедур закупівель є окремим корупційним ризиком, на який варто звернути увагу.

Одним із яскравих прикладів недобросовісної суб'єктивної поведінки замовників є **невдале планування закупівельного процесу**.

Планування потреб на бюджетний рік є окремим видом внутрішньої діяльності замовників. Цей процес включає проведення ряду заходів для ефективного визначення потреб у закупівлях на наступний фінансовий період. Основні заходи, які зазвичай включаються до процесу планування потреб, можуть включати:

1. Аналіз поточних потреб: Оцінка поточного стану та визначення обсягів і видів товарів, послуг або робіт, які будуть необхідні для забезпечення функціонування замовника протягом наступного року.
2. Прогнозування потреб: Аналіз тенденцій розвитку замовника, змін у потребах споживачів, ринкових умов та інших факторів для прогнозування майбутніх потреб.
3. Визначення бюджетних обмежень: Оцінка фінансових ресурсів, доступних на наступний рік, та визначення обсягу коштів, які можуть бути виділені на закупівлі.
4. Встановлення пріоритетів: Визначення найважливіших та найбільш необхідних закупівельних проектів або потреб для забезпечення виконання стратегічних цілей організації.

5. Оцінка ризиків та можливостей: Врахування потенційних ризиків та можливостей, які можуть вплинути на реалізацію плану закупівель та розробка стратегій їх управління, що є особливо актуальним в умовах воєнного стану⁹⁶.

Проведення зазначених заходів вимагає широку взаємодію всієї внутрішньої управлінської вертикалі замовника із уповноваженою особою у сфері публічних закупівель, доведення об'єктивної і достовірної інформації про наявну матеріально-технічну базу замовника, перспективні плани розвитку тощо.

У разі систематичного допущення помилок на цьому етапі вступає в силу **«інститут додаткової потреби»** - незаплановані видатки замовника, які не передбачались на початку бюджетного року та вимагають додаткового виділення коштів на задоволення негайних потреб.

Прикладом додаткової потреби, яку неможливо було передбачити, є необхідність закупівлі додаткової кількості комп'ютерної техніки у випадку розширення штату працівників замовника, або додаткової закупівлі послуг з технічного обслуговування засобів відеоспостереження у разі безкоштовної передачі на баланс замовника камер в рамках реалізації ініціативи «Безпечне місто».

Прикладом недобросовісної поведінки замовника в такому випадку є додаткова закупівля ремонтних робіт по одному і тому самому об'єкту за відсутності будь-яких надзвичайних ситуацій, або умисне заниження річних потреб у певному товарі на етапі планування за умови, що протягом останніх бюджетних періодів середня кількість потреб в таких товарах в декілька разів перевищує запланований обсяг.

⁹⁶ Сошников А. Щодо вдосконалення планування публічних закупівель на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях в умовах децентралізації // Юридичний вісник [Електронний ресурс] / Національний університет «Одеська юридична академія» – Режим доступу: http://yurvisnyk.in.ua/v4_2019/2019_4.pdf#page=95 (с. 95-97)

Мета такої недобросовісної поведінки замовника часто полягає в тому, що відповідно до вимог чинного законодавства у разі виникнення додаткової потреби очікувана вартість нової закупівлі не додається до очікуваної вартості тотожного предмета закупівлі протягом календарного року⁹⁷, що створює додаткову можливість укласти новий прямий договір про закупівлю без проведення конкурентних процедур в межах до 100 тисяч гривень для закупівлі товарів та послуг (до 200 тисяч гривень – у разі закупівлі послуг з поточного ремонту), до 1,5 мільйона гривень – якщо йде мова про закупівлю робіт.

Також проявом неналежного планування закупівельної діяльності є **дроблення предмета закупівлі**. Такі дії замовника прямо заборонені чинним законодавством⁹⁸, оскільки штучно призводить до поділу предмета закупівлі на частини, що призводить до ухилення від проведення конкурентних процедур закупівель.

Прикладом такої поведінки замовника може бути закупівля комплекту системи відеоспостереження (32320000-2 – Телевізійне й аудіовізуальне обладнання), оскільки відповідно до виставленого учасником рахунку до такої системи входять різні складові частини, такі як безпосередньо відеореєстратори (32330000-5 – Апаратура для запису та відтворення аудіо- та відеоматеріалу), комутатори мережеві (32420000-3 – Мережеве обладнання), монітори (30230000-0 – Комп’ютерне обладнання), SSD-накопичувачі (30200000-1 – Комп’ютерне обладнання та приладдя), камери відеоспостереження (32230000-4 – Апаратура для передавання радіосигналу з приймальним пристроєм), кабелі для передачі сигналу (44320000-9 - Кабелі та супутня продукція) тощо. Поділивши систему відеоспостереження на складові частини формально правомірно може провести

⁹⁷ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text> (підпункт 15)

⁹⁸ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (частина 10 статті 3)

закупівлю зазначених товарів без конкурентних процедур на сукупну суму, що значно перевищує граничну суму – 100 тисяч гривень.

Ще одним прикладом недобросовісної поведінки замовника є необґрунтовано завищені вимоги до учасників закупівель.

Чинне законодавство встановлює мінімальні вимоги до складу тендерної пропозиції, які можуть бути доповнені замовником з урахуванням специфіки предмету закупівлі⁹⁹. Замовник може встановити наступні додаткові кваліфікаційні критерії до потенційних учасників закупівлі:

- наявність обладнання, матеріально-технічної бази та технологій;
- наявність кваліфікованих працівників, які мають необхідні знання та досвід;
- наявність досвіду виконання аналогічних договорів;
- наявність фінансової спроможності¹⁰⁰.

Вимоги замовника до обов'язкового обладнання, матеріально-технічної бази та технологій учасника не завжди мають дискримінаційний характер. Замовники можуть встановлювати певні вимоги до учасників закупівель з метою забезпечення якості, безпеки, або відповідності специфічним потребам проекту.

Проте, існує ризик, що такі вимоги можуть бути сформульовані таким чином, який ускладнює участь конкретних постачальників або створює перешкоди для певних учасників ринку. Це може бути особливо актуальним у випадках, коли вимоги навмисно встановлюються так, щоб виключити конкуренцію або надати перевагу певним учасникам.

Наприклад, під час закупівлі товарів вимоги замовника до обов'язкового обладнання, матеріально-технічної бази та технологій щодо можливості переміщення товару в учасника завжди вказують на дискримінаційний характер

⁹⁹ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (частина 3 статті 22)

¹⁰⁰ Там само (частина 2 статті 16)

дій замовника, оскільки наявна величезна кількість юридичних осіб у сфері перевезення вантажів, які належним чином виконують договірні зобов'язання. Крім того, чинне законодавство не містить вимог, які забороняють дилерам та дистриб'юторам брати участь у публічних закупівлях, а отже додаткові вимоги, які спрямовані на контроль за процесом створення певного товару, є проявом дискримінації по відношенню до суб'єктів господарювання, які займаються реалізацією товарів і не є виробниками.

Під час закупівлі робіт та послуг особливо актуальними є додаткові вимоги замовників щодо кваліфікації працівників учасників, оскільки такі вимоги є додатковою гарантією якості та своєчасності наданих послуг та виконаних робіт. Проте, такі вимоги за своєю суттю мають відповідати предмету закупівлі. Наприклад, під час закупівлі робіт з капітального ремонту покрівлі вимоги замовника щодо наявності в учасника кваліфікованих кадрів – електрогазозварників – є цілком логічними, а вимоги щодо наявності слюсаря-сантехніка (за умови відсутності в складі ремонтних робіт відповідних комунікацій) – проявом дискримінації, що спотворює конкурентне середовище.

Ще одним проявом недобросовісної поведінки замовників є **умисне зменшення строків для подачі тендерної пропозиції**.

Для прикладу розглянемо закупівлю робіт з будівництва споруди цивільного захисту. Будь-яке будівництво за рахунок бюджетних коштів, вартість якого перевищує 300 тисяч гривень, а під час дії воєнного стану - 1 мільйон гривень, підлягає обов'язковій експертизі проектно-кошторисної документації¹⁰¹. Після проходження експертизи замовник отримує робочий проект, який складається з проектної частини (креслення із конструктивними рішеннями), кошторисної частини (розрахунки ринкової вартості матеріалів), геодезичних досліджень ґрунтового шару, та позитивний експертний звіт.

¹⁰¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 11.05.2011 № 560 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2011-%D0%BF#Text> (пункт 10)

Вимога щодо подачі кошторисних розрахунків учасників – невід’ємний елемент тендерної пропозиції замовника. Відповідно до кошторисних норм, під кошторисними розрахунками слід вважати: договірну ціну, локальні кошториси, підсумкові відомості ресурсів, об’єктні кошториси, загальновиробничі витрати¹⁰².

Підготовка такої тендерної пропозиції вимагає значного періоду часу та роботи з вихідними даними – робочим проектом, який умисно не публікується замовниками в оголошенні про проведення закупівлі, посиляючись на охорону авторських прав. Натомість, учасникам пропонується оглянути будівельний майданчик та ознайомитись з проектною документацією в друкованому примірнику. Поряд із цими штучно створеними перепонами замовником встановлюється мінімальний строк для подачі тендерної пропозиції – 14 календарних днів¹⁰³.

За таких умов кошторисна частина пропозиції учасника буде складати близько 300 сторінок, для підготовки якої потрібно значно більше часу, ніж встановлені 14 календарних днів, згідно тендерної документації замовника. Слід додати, що за умови публікації оголошення про закупівлю в п’ятницю – 14 календарних днів перетворюються в 10 робочих днів, з яких як мінімум – 2 дні випадають на дорогу до майбутнього будівельного майданчика та переведення цифрових рішень робочого проекту з друкованого примірника в електронну форму для майбутніх кошторисних розрахунків.

За таких умов подати належним чином сформовану та оформлену тендерну пропозицію в таких стислих часових рамках не вбачається можливим, а перевагу отримує той з учасників, який попередньо ознайомлений з робочим проектом.

¹⁰² Наказ Міністерства розвитку громад та територій України «Про затвердження кошторисних норм України у будівництві» від 01.11.2021 № 281 [Електронний ресурс] / Міністерство розвитку громад та територій України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0281914-21#Text>

¹⁰³ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text> (пункт 24)

Вимоги щодо сертифікатів якості або протоколів випробувань можуть бути проявом недобросовісної поведінки замовників.

Тендерна документація обов'язково має містити загальну інформацію про предмет закупівлі. За ініціативою замовника можуть бути включені окремим пунктом вимоги щодо надання в тендерній пропозиції учасника документів, які підтверджують якість і відповідність пропонованих предметів закупівлі тендерній документації¹⁰⁴.

Чинне законодавство встановлює окремі вимоги щодо сертифікатів якості для постачальників локалізованих товарів: ДСТУ ISO 9001:2015 або ДСТУ EN ISO 9001:2018 (EN ISO 9001:2015, IDT; ISO 9001:2015, IDT) – процес оцінювання системи менеджменту суб'єктів господарювання¹⁰⁵.

З іншого боку, законодавство жодним чином не обмежує право замовників вимагати сертифікати якості або протоколи випробувань щодо будь-яких інших предметів закупівлі.

Варто звернути увагу на різні позиції органу оскарження, оскільки в одних випадках додаткова вимога по сертифікації є проявом дискримінації¹⁰⁶, а в інших – обґрунтованою вимогою замовника¹⁰⁷. В даному випадку доцільно зазначити, що позиція Постійно діючої колегії Антимонопольного комітету України часто залежить саме від обґрунтованості позицій скаржника та замовника щодо наявності або відсутності дискримінації під час здійснення закупівель, отже слід детально доводити своє бачення конкретної ситуації.

¹⁰⁴ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (пункт 4 частини 2 статті 22)

¹⁰⁵ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків підтвердження ступеня локалізації виробництва товарів та проведення моніторингу дотримання вимог щодо ступеня локалізації виробництва предметів закупівлі, внесених до переліку товарів, що є предметом закупівлі, з підтвердженням ступенем локалізації виробництва» від 02.08.2022 № 861 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/861-2022-%D0%BF#n46> (пункт 13-1)

¹⁰⁶ Веб-сайт «Prozorro» /Вугілля кам'яне/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2021-02-05-012171-a>

¹⁰⁷ Веб-сайт «Prozorro» /Бензин А-95, дизельне паливо, газ скраплений/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2021-03-19-000685-c>

Враховуючи вищевикладене слід зазначити, що правова регламентація закупівельної діяльності внаслідок різних причин (через надзвичайну широту сфери правовідносин, впровадження та трансформування інституту під час карантинних обмежень та заходів правового режиму воєнного стану) дійсно містить багато можливостей для дискреції – одного зі складових феномену корупції. Наявність дискримінаційних інститутів у сфері публічних закупівель є складовою частиною державної політики щодо протистояння злочинної агресії Російської Федерації та захищає, перш за все, інтереси українських виробників. Недобросовісність в поведінці замовників та учасників є головним дієвим механізмом, який спотворює конкуренцію через використання законодавчих прогалин для досягнення власних комерційних інтересів.

3. СИСТЕМА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Система протидії корупції в сфері публічних закупівель передбачає ряд організаційно-управлінських рішень та юридичних механізмів, реалізованих суб'єктами протидії корупції, які нівелюють корупційні ризики, сприяють дотриманню прозорості та відкритості процедур витрачання бюджетних коштів.

Організаційно-управлінські рішення відіграють важливу роль у боротьбі з корупцією та забезпеченні ефективного функціонування системи публічних закупівель, оскільки дають змогу усувати недоліки правозастосування в найкоротші терміни. Серед таких рішень варто виокремити наступні:

1. Створення спеціально уповноважених органів для адміністративного оскарження процедур закупівель.
2. Управління електронною системою закупівель – єдиною базою даних, яка акумулює всю повноту інформації щодо закупівельної діяльності, автоматизація процесів закупівельної діяльності.
3. Активне залучення представників громадянського суспільства до процесу реформування та контролю публічних закупівель.

Юридичні механізми є системою правових інструментів та процедур, які застосовуються для забезпечення дотримання закону, вирішення правових спорів та захисту прав індивідів та організацій. Слід навести наступні приклади юридичних механізмів:

1. Запровадження процедури адміністративного та судового оскарження.
2. Інформаційно-роз'яснювальна робота щодо технічних особливостей функціонування системи закупівель, навчальні матеріали з різних аспектів закупівельної діяльності.
3. Усування законодавчих прогалин через нормотворчу діяльність.

За рівнем участі у процесах публічних закупівель, суб'єкти протидії корупції у сфері публічних закупівель слід поділити на дві великі групи:

1. внутрішні: наявність яких не є обов'язковою відповідно до чинного законодавства і є свідомим вибором управлінської політики в організації внутрішньої діяльності замовника або учасника (внутрішній аудит, комплаєнс-офіцери, тендерні комітети);

2. зовнішні:

2.1. створені у встановленому законодавством порядку, які приймають обов'язкові до виконання рішення (комісії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель, Державна аудиторська служба України, Рахункова палата);

2.2. діють на громадських засадах, проте є надзвичайно ефективними в системі протидії корупції (громадські організації, представники активної громадськості)¹⁰⁸.

Також в системі боротьби з корупцією у сфері публічних закупівель варто виокремити діяльність наступних правоохоронних органів, які мають забезпечити невідворотність покарання у випадку наявності складу корупційних злочинів:

- Національне антикорупційне бюро України;
- Спеціалізована антикорупційна прокуратура;
- Вищий антикорупційний суд.

Крім цього, слід звернути увагу на діяльність Міністерства економіки України – єдиного органу, спеціально уповноваженого на розробку нормативно-правових актів, надання офіційних роз'яснень, формування веб-порталу, узагальнення практики та здійснення міжнародного співробітництва у сфері публічних закупівель.

¹⁰⁸ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (частина 4 статті 7)

3.1. Антикорупційна політика

Під антикорупційною політикою слід розуміти сукупність заходів, стратегій і програм, спрямованих на запобігання, виявлення і припинення корупційних практик у державі. Основною метою антикорупційної політики є забезпечення прозорості, ефективності, етичності та відповідальності в управлінні суспільством і ресурсами.

Антикорупційна політика у сфері публічних закупівель є невід'ємною складовою частиною загальної антикорупційної політики держави та включає наступні складові:

- Законодавчі ініціативи: Прийняття законів та підзаконних актів, які нівелюють корупційні дії та передбачають відповідальність за порушення законодавства.
- Інституційні реформи: Зміцнення інституцій, які займаються боротьбою з корупцією, таких як: правоохоронні органи, Антимонопольний комітет України, Держана Державна аудиторська служба України тощо.
- Прозорість і відкритість: Забезпечення доступу до інформації про діяльність розпорядників і одержувачів бюджетних коштів.
- Етичні норми і культура: Формування етичної культури серед громадян і посадових осіб, яка відзначається відмовою від корупційних практик та дотриманням високих стандартів поведінки.
- Співпраця з громадськістю і міжнародними організаціями: Залучення громадськості та міжнародних партнерів у виявлення корупційних фактів, розробку стратегій боротьби з корупцією та підтримку антикорупційних ініціатив.

Обов'язок щодо боротьби з корупцією у сфері публічних закупівель є виконанням міжнародних зобов'язань з 2006 року щодо створення системи закупівель, яка ґрунтується на принципах прозорості, конкуренції та ефективності використання бюджетних коштів. Зокрема, відповідно до рекомендацій ООН, така система закупівель повинна враховувати наступні аспекти:

- максимальне розповсюдження інформації про процедури закупівель;
- опублікування критеріїв відбору та умов закупівель для залучення учасників вільного ринку;
- впровадження механізмів оскарження результатів процедур закупівель;
- робота із фахівцями у сфері публічних закупівель: тренінги, навчання тощо¹⁰⁹.

Після Революції гідності вимоги щодо реформування системи публічних закупівель з огляду на її корумпованість та неефективність часто звучали однією з обов'язкових вимог міжнародних партнерів для отримання фінансової допомоги¹¹⁰. Саме у відповідь на такі заклики міжнародної спільноти у жовтні 2014 року внесено ряд змін до національного законодавства, якими суттєво обмежили кількість винятків із конкурентних процедур публічних закупівель під час витрачання бюджетних коштів.

Також варто звернути увагу на Антикорупційну стратегію України на 2014-2017 роки, відповідно до якої підкреслено проблему державних закупівель за неконкурентними процедурами та наведено статистику, згідно якої у 2013 році такі закупівлі становили більше 50% від загальної кількості.

Вищезазначена Антикорупційна стратегія визначала наступні заходи боротьби з корупцією у сфері публічних закупівель:

1. залучити громадськість та бізнес для проведення моніторингу сфери публічних закупівель;
2. реформувати чинне законодавство з точки зору запобігання конфлікту інтересів;

¹⁰⁹ Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 [Електронний ресурс] / Міжнародний документ – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (стаття 9)

¹¹⁰ Веб-сайт «Міжнародний Валютний Фонд» / Прес-реліз: Виконавча рада МВФ схвалила 4-річну програму розширеного фінансування для України на 17,5 мільярдів доларів США, 5 мільярдів доларів США для негайної виплати / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/np/loi/2015/ukr/022715.pdf> (сторінка 17)

3. запровадити механізми заборони участі у публічних закупівлях осіб, які були притягнуті до відповідальності за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення¹¹¹.

Вищенаведені заходи в повній мірі реалізовані, адже запроваджено громадський контроль у сфері публічних закупівель, додано окремими підставами для відхилення тендерних пропозицій – подання пропозицій, пов'язаними із замовником або з іншими учасниками закупівлі; учасника притягнуто до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією.

В червні 2022 року після початку повномасштабного вторгнення затверджено Антикорупційну стратегію на 2021-2025 роки.

В даній стратегії акцентовано увагу на проблематику оборонних закупівель, а саме: надмірне обмеження доступу до інформації, що призводить до неефективного витрачання бюджетних коштів та відсутність механізму громадського контролю.

Серед основних пріоритетів роботи в цій сфері наголошено на наступному:

- повернути конкуренті процедури з певними обмеженнями щодо гласності;
- розмежувати закупівлю товарів військового призначення з обмеженим доступом та звичайних товарів для підтримання життєдіяльності замовників у сфері оборони.

Також Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки висвітлює проблематику медичних закупівель, та визначено наступні очікувані стратегічні результати:

- діяльність в якості замовників – централізованих закупівельних організацій;
- підвищення участі громадськості через створення наглядових рад;

¹¹¹ Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» від 14.10.2014 № 1699-VII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18/ed20141014#Text>

- активне використання стандартних каталогів медичних виробів.

З метою досягнення стратегічних результатів в чинне законодавство внесено наступні зміни: зобов'язано публікувати звіти про укладені договори із зазначенням ціни за одиницю товару¹¹², створено переліки лікарських засобів та продуктів харчування, закупівля яких здійснюється на конкурентних засадах, виключно через використання електронного каталогу¹¹³.

Співпраця з міжнародними організаціями є важливою складовою частиною антикорупційної політики. В цій частині варто звернути увагу на меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо поглиблення співробітництва від 07.10.2014, відповідно до якого відповідальним за співробітництво з української сторони є Міністерство економічного розвитку і торгівлі. В рамках цієї співпраці протягом 2020-2021 років реалізовано ініціативу щодо боротьби зі змовами при проведенні державних закупівель в секторі енергетики України. Результатом такої ініціативи став звіт, який підтвердив позитивну динаміку національної енергетичної кампанії «УКРЕНЕРГО» в частині конкурентності закупівель¹¹⁴.

Також доцільно звернути увагу на підготовлений вищевказаною міжнародною організацією огляд антикорупційних реформ в Україні за п'ятим раундом моніторингу від 14.03.2024, відповідно до якого наголошено на негативному впливі війни Росії на антикорупційну політику України, який виявляється у призупинення таких життєво важливих інструментів боротьби з корупцією, як спрощення процедур закупівель, які порушують прозорість. Також

¹¹² Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про оборонні закупівлі" щодо запровадження прозорості в оборонних закупівлях (крім відомостей про закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення, що становлять державну таємницю) із забезпеченням захищеності державних замовників від воєнних загроз на період дії правового режиму воєнного стану в Україні» від 24.02.2023 № 2958-IX [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2958-20> (підпункт 3 пункту 6 розділу I)

¹¹³ Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1178» від 09.02.2024 № 131 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/131-2024-%D0%BF#n29> (підпункт 5 пункту 2)

¹¹⁴ Веб-сайт «Організації економічного співробітництва та розвитку» / Боротьба проти змов при проведенні державних закупівель в секторі енергетики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/daf/competition/fighting-bid-rigging-in-public-procurement-in-the-energy-sector-in-ukraine-ukr.htm> (сторінка 3)

в цьому огляді надано рекомендацію внести відповідні зміни в законодавчу базу¹¹⁵. Зазначені зміни були враховані під час реформування законодавства.

Формування та закріплення очікуваних результатів є важливим елементом антикорупційної політики у сфері публічних закупівель з наступних причин:

1. Забезпечення загальної направленості дій: Очікувані результати надають чітку мету та допомагають зорієнтуватися для досягнення конкретних цілей.

2. Відповідальність: Якщо у політичних програмах і стратегіях чітко визначені очікувані результати, то легше визначити, наскільки успішно вони виконуються.

3. Оцінка ефективності: Очікувані результати служать критеріями для оцінки ефективності антикорупційної стратегії. Вони дозволяють виявити, чи були досягнуті поставлені цілі, і в разі потреби коригувати стратегії.

4. Забезпечення планування і ресурсів: Чітко визначені очікувані результати дозволяють планувати ресурси і бюджет, спрямовуючи їх на досягнення конкретних цілей.

Антикорупційна діяльність в публічних закупівлях може призвести до кількох очікуваних результатів:

1. Зменшення обсягів корупційних практик: Це може бути досягнуто за допомогою реформування законодавства щодо публічних закупівель, встановлення чітких правил і процедур, які мінімізують можливості для корупційних дій. Наприклад, створення та постійне вдосконалення електронної платформи для проведення закупівель, де всі стадії процесу є відкритими та доступними для перевірки, що у свою чергу може зменшити перспективи укладення недійсних угод або виникнення конфлікту інтересів.

2. Збільшення конкуренції: Покращення доступу до інформації про закупівлі та забезпечення рівних умов для всіх учасників конкурентних процедур може сприяти збільшенню числа учасників у закупівельних процедурах. Це

¹¹⁵ OECD (2024), Review of Anti-Corruption Reforms in Ukraine under the Fifth Round of Monitoring: The Istanbul Anti-Corruption Action Plan, OECD Publishing, Paris/ [Electronic resource]. - Access mode <https://doi.org/10.1787/9e03ebb6-en> (с. 24-25)

може бути досягнуто, наприклад, шляхом встановлення обов'язкових електронних систем закупівель, де будь-яка зацікавлена сторона може отримати доступ до інформації про торги.

3. Ефективне використання бюджетних коштів: Запровадження механізмів контролю за використанням бюджетних коштів, а також аналіз ефективності закупівельних процедур, дозволить урядові виявляти та усувати недоліки у процесах закупівель. Це може включати в себе аудити та перевірки, а також впровадження систем моніторингу та звітності.

4. Підвищення довіри громадськості: Розширення доступу громадськості до інформації про публічні закупівлі, а також залучення громадськості до процесів моніторингу та контролю, може підвищити рівень довіри до уряду та публічних інституцій. Це може бути досягнуто через публікацію відкритих даних, залучення громадських організацій до моніторингу закупівель, а також активну взаємодію з громадськістю.

5. Залучення інвестицій: Покращення умов для бізнесу, шляхом боротьби з корупцією може зробити країну більш привабливою для інвесторів. Інвестори зазвичай шукають стабільність, прозорість та надійність в управлінні, тому усунення корупційних ризиків може збільшити інтерес до інвестицій у країну.

Вищезазначені очікувані результати частково відображені стратегії реформування системи публічних закупівель на 2024-2026 роки, яка виділяє наступні пріоритетні напрями:

- витрачання коштів на відбудову України на конкурентних засадах;
- гармонізація національного та міжнародного законодавства;
- впровадження освітніх навчальних програм для замовників та учасників;
- посилення ролі центральних закупівельних організацій, здійснення закупівель на професійних засадах;
- подальше впровадження систем електронного документообігу;

- уніфікація документації під час здійснення закупівельної діяльності тощо¹¹⁶.

3.2. Органи адміністративного оскарження

Невід’ємним елементом прозорості та відкритості публічних закупівель є можливість оскарження прийнятих рішень, дій та бездіяльності замовників.

Серед органів державної влади, слід виокремити повноваження Антимонопольного комітету України, який є спеціально уповноваженим органом оскарження в частині дискримінаційних дій та бездіяльності замовників та має наступні повноваження:

- утворювати комісії, уповноважені на розгляд скарг у зазначеній сфері, затверджувати регламенти їх роботи;
- формувати узагальнену практику, затверджувати методичні рекомендації за результатами розгляду скарг¹¹⁷.

Станом на сьогодні при Антимонопольному комітеті України створено 2 комісії, в кожній з яких по три представники. Персональний склад комісій опубліковано на офіційному веб-сайті Антимонопольного комітету України¹¹⁸.

Відповідно до затвердженого регламенту форми роботи комісій – колегіальні засідання, на який рішення приймається більшістю голосів за результатами повного і всебічного дослідження матеріалів скарги¹¹⁹.

Скарги подаються у формі електронного документа через систему закупівель, через заповнення електронних полів, в яких зазначається наступна інформація:

¹¹⁶ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії реформування системи публічних закупівель на 2024-2026 роки та затвердження операційного плану її реалізації у 2024-2025 роках» від 02.02.2024 № 76-р [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/76-2024-%D1%80#Text> (операційний план реалізації у 2024-2025 роках)

¹¹⁷ Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26.11.1993 № 3659-XII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text> (стаття 6-1)

¹¹⁸ Офіційний вебпортал Антимонопольного комітету України / Комісія з розгляду скарг / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://amcu.gov.ua/napryami/oskarzhennya-publichni-zakupivel/komisia-z-rozglyadu-skarg>

¹¹⁹ Розпорядження Антимонопольного комітету України «Про затвердження Регламенту роботи Комісії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель» від 04.05.2023 № 8-рп [Електронний ресурс] / Антимонопольний комітет України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0008226-23#Text> (підпункти 1, 20 розділу V)

- ідентифікаційні дані замовника та учасника закупівлі;
- посилання на підстави та процедури закупівлі, які не відповідають чинному законодавству;
- перелік доказової бази, які підтверджують позицію скаржника, та чим саме порушені права та законні інтереси скаржника;
- обґрунтовані вимоги скаржника¹²⁰.

З метою відсіювання необґрунтованих скарг процедура оскарження передбачає оплату за подання скарги у розмірі 0,3 відсотка очікуваної вартості предмета закупівлі, але не менше 2 тисяч гривень та не більше 85 тисяч гривень¹²¹.

Після внесення оплати у вищевказаному розмірі скарга автоматично фіксується за вхідним номером в реєстрі скарг та розміщується в електронній системі закупівель у вільному доступі.

Також законодавством встановлений різний строк для подачі скарг:

- щодо тендерної документації – не пізніше 4 календарних днів до кінцевого строку подачі тендерних пропозицій (в умовах воєнного стану – 3 календарних дні);
- щодо прийнятих рішень, дій чи бездіяльності замовника до закінчення строку для подання тендерних пропозицій – протягом 10 календарних днів з моменту, як скаржник дізнався або повинен був дізнатися про порушення його прав (в умовах воєнного стану – 4 календарних дні), але не пізніше 4 дня до кінцевого строку подачі тендерних пропозицій (в умовах воєнного стану – 3 календарних дні);
- щодо діяльності замовника після оцінки тендерних пропозицій - протягом 10 календарних днів з моменту, як скаржник дізнався або повинен був

¹²⁰ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (частина 5 статті 18)

¹²¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження» від 22.04.2020 № 292 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2020-%D0%BF#Text> (підпункт 1 пункту 1)

дізнатися про порушення його прав (в умовах воєнного стану – 5 календарних днів), але до дня укладання договору про закупівлю¹²².

Важливо підкреслити, що скарги, подані з порушенням строків, не підлягають розгляду. Дата, час та місце розгляду скарги визначаються протягом 3 робочих днів¹²³ (в умовах воєнного стану – 2 робочих днів¹²⁴) та підлягає опублікуванню в електронній системі закупівель.

Строки розгляду скарг становлять до 10 робочих днів з дати прийняття до розгляду. Зазначений строк може бути продовжений до 20 робочих днів за наявності обґрунтованих підстав (в умовах воєнного стану – 7 та 12 робочих днів відповідно)¹²⁵.

Важливою гарантією відновлення порушених прав є зупинення перебігу будь-яких строків до прийняття кінцевого рішення за результатами скарги та зобов'язання замовника щодо заборони ухвалювати будь-які рішення стосовно закупівлі, крім усунення зазначених у скарзі порушень¹²⁶.

За наявності порушень законодавства уповноважений орган приймає рішення щодо повного або часткового задоволення скарги та зобов'язує замовника вчинити певні дії (скасувати свої рішення, внести зміни до тендерної документації чи відмінити закупівлю, якщо інакшим чином неможливо виправити допущені порушення). Резолютивна частина зазначеного рішення підлягає опублікуванню в електронній системі закупівель не пізніше 3 робочих днів (в умовах воєнного стану – 2 робочих днів) після прийняття. Важливо підкреслити, що зазначене рішення набирає законну силу з дня оприлюднення та

¹²² Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (частина 8 статті 18)

¹²³ Там само (частина 11 статті 18)

¹²⁴ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text> (пункт 62)

¹²⁵ Там само (пункт 65)

¹²⁶ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (частина 17 статті 18)

має бути виконано замовником протягом 30 календарних днів або оскаржено в судовому порядку¹²⁷.

Ще одним органом в процедурі адміністративного оскарження порушень законодавства у сфері публічних закупівель (не пов'язаних з дискримінацією учасників) є Державна аудиторська служба України (далі – ДАС України).

Ключовим механізмом перевірки ДАС України є моніторинг публічних закупівель.

Відповідно до міжнародних стандартів під моніторингом слід розуміти нагляд в публічних закупівлях, який відбувається на систематичній основі уповноваженими органами, з метою оцінки дотримання чинного законодавства¹²⁸.

Чинна правова система під моніторингом розуміє перевірку на дотримання законодавчих вимог від моменту процедури проведення закупівель до звіту про виконання договору.

Рішення про початок моніторингу закупівлі приймає уповноважена особа ДАС України за наявності однієї або декількох підстав:

1. автоматичний ризиковий індикатор від електронної системи закупівель;
2. за інформацією, отриманою від різних джерел (листи органів державної влади, місцевого самоврядування, депутатські звернення, публікації ЗМІ, звернення представників громадськості тощо);
3. самостійно виявлені ознаки порушень в електронній системі закупівель¹²⁹.

Індикаторами ризику є дії замовника в електронній системі закупівель, які містять інформацію про можливі правопорушення, такі як: використання хибної процедури за відсутності підстав, порушення строків для вчинення певних дій

¹²⁷ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (частини 21-23 статті 18)

¹²⁸ OECD (2013), Monitoring of Public Procurement, SIGMA Public Procurement Briefs, No. 27, OECD Publishing, Paris/ [Electronic resource]. - Access mode bit.ly/3clAVbZ (p. 2)

¹²⁹ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (частина 2 статті 8)

(роз'яснень щодо тендерної документації, повідомлення про продовження розгляду тендерних пропозицій, повідомлення змін до договорів, строку для укладання договору тощо), відхилення більше двох тендерних пропозицій тощо¹³⁰.

Початок моніторингу закупівлі передбачає обов'язкове оприлюднення такого рішення ДАС України в електронній системі закупівель протягом 2 робочих днів з дня його прийняття. На відміну від оскарження в Антимонопольному комітеті України, моніторинг не є підставою для зупинення проведення закупівлі. Загальний строк моніторингу не повинен перевищувати 15 робочих днів і передбачає надання пояснень замовника щодо дій та бездіяльності через електронну систему закупівель у відкритому доступі.

За результатами моніторингу складається висновок про наявність/відсутність порушень законодавства. У разі наявності порушень законодавства у сфері публічних закупівель складається опис суті правопорушення та зобов'язанням замовнику вчинити певні дії. У разі незгоди із прийнятим рішенням замовник може оскаржити висновок в рамках адміністративної юрисдикції протягом 10 робочих днів з моменту оприлюднення висновку.

У разі, якщо суд залишив висновок за результатами моніторингу без змін, а замовник не виконав зобов'язання щодо усунення порушень, ДАС України ініціює притягнення уповноваженої особи у сфері публічних закупівель замовника до адміністративної відповідальності¹³¹.

Крім того, територіальні органи ДАС України можуть проводити документальні виїзні перевірки за місцезнаходженням юридичної особи – замовника, під час яких беруться до уваги тендерна документація, кошторисні розрахунки, первинні бухгалтерські документи, фактична наявність

¹³⁰ Наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2020 № 647 «Про затвердження Методики визначення автоматичних індикаторів ризиків, їх переліку та порядку застосування» [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1285-20#n4> (перелік автоматичних індикаторів ризиків)

¹³¹ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (стаття 8)

матеріальних цінностей тощо. Такі перевірки не обмежуються строком дії договору про закупівлю. Обов'язковим елементом таких перевірок є контрольні обміри та заміри предметів закупівлі, правильність бухгалтерського обліку набутих матеріальних цінностей, пояснення замовників та учасників щодо виявлених невідповідностей чинному законодавству. За результатами таких виїзних документальних перевірок складаються акти перевірки, які, за наявності об'єктивних даних, можуть бути підставою для звернення до правоохоронних органів для оцінки дій посадових осіб замовника та учасника закупівлі¹³².

Також контрольно-наглядовими функціями щодо використання коштів Державного бюджету України володіє Рахункова палата, яка здійснює фінансовий аудит всіх етапів закупівельної діяльності, своєчасності виконання договірних зобов'язань, а також загальний контроль рівня прозорості при здійсненні закупівельної діяльності замовників¹³³.

3.3. Роль громадянського суспільства

Одну з провідних ролей у системі протидії корупції у сфері публічних закупівель займає громадянське суспільство – сукупність незалежних організацій та груп громадян, які об'єднуються для досягнення спільних цілей, вирішення проблем та впливу на політичні та суспільні процеси.

Основні риси громадянського суспільства включають у себе: самоорганізацію, незалежність від держави та комерційних інтересів, відкритість для різноманітності поглядів та ідей, а також активну участь у громадських та політичних процесах. Громадянське суспільство виступає як важливий

¹³² Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 № 2939-XII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (статті 5, 10, 12); Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення перевірок закупівель Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами і внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України» від 01.08.2013 № 631 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/631-2013-%D0%BF#Text> (пункт 18)

¹³³ Закон України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 № 576-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text> (стаття 13)

демократичний стовп, що контролює владу, створює механізми громадського нагляду та забезпечує реалізацію громадянських прав та свобод.

Серед напрямків діяльності громадянського суспільства на сферу публічних закупівель слід відмітити наступні:

1. Моніторинг: відстеження процесів публічних закупівель, аналіз укладених договорів, виявлення недостовірної інформації та корупції.
2. Публічний тиск: розповсюдження публікацій за результатами проведених досліджень, що створює тиск на уряд та органи, відповідальні за публічні закупівлі, змушуючи їх діяти чесно та прозоро.
3. Просвітництво: проведення активних кампаній серед громадян про їх права та обов'язки щодо контролю за публічними закупівлями, а також навчальних курсів для ефективного використання інструментів моніторингу та звітності.
4. Участь у процесах прийняття рішень: співпраця з державними органами у розробці політик та законів, що регулюють сферу публічних закупівель, наголошення на необхідності забезпечення прозорості та відкритості в цих процесах.
5. Юридичний захист: організація правової допомоги громадянам та підтримка їх у вирішенні судових справ щодо порушень у сфері публічних закупівель¹³⁴¹³⁵.

Ключовими змінами, які докорінним чином змінили сферу публічних закупівель, є закріплення принципу прозорості та відкритості як основних засад державної політики під час витрачання бюджетних коштів, адже саме таким чином з'являються вихідні дані щодо закупівель у вільному доступі, які станом на сьогодні активно використовуються для здійснення громадського контролю.

¹³⁴ Бадер М., Гус О., Мелешевич А. Антикорупційна діяльність місцевих громадських організацій: способи впливу // Громадянське суспільство vs. корупція в Україні. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. — 240 с. (с. 19)

¹³⁵ Мамедбекова М. Фреймування корупції та формування стратегій дій: кейс регіональних громадських організацій в Україні // Громадянське суспільство vs. корупція в Україні. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. — 240 с. (с. 131-135)

Громадський контроль реалізується через наступні механізми:

- доступ до інформації про планування, процедури проведення, звітування про укладання та виконання договорів;
- інформування спеціально уповноважених органів про ознаки виявлених правопорушень¹³⁶.

Доступ до масиву інформації про закупівлі здійснюється через офіційний веб-портал – інформаційно-телекомунікаційну систему, адміністратором якої є державне підприємство «ПРОЗОРО» за посиланням: <https://prozorro.gov.ua>. Варто відмітити, що вищезазначене державне підприємство (єдиний засновник – Міністерство економіки України) є власником авторських прав інформаційно-телекомунікаційної системи «PROZORRO».

Дана інформаційна система без обов’язкової вимоги щодо ідентифікації користувача містить інформацію за наступними блоками: тендери, договори, плани, відбори, товари.

Також варто звернути увагу, що відповідно до чинного законодавства опублікування замовником в електронній системі закупівель видаткових накладних, актів виконаних робіт, наданих послуг та інших підтверджуючих документів щодо виконання договорів не є обов’язковим. Проте, копії таких документів можуть бути отримані громадськістю, адже інформація про виконання договірних зобов’язань про закупівлю товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти за своєю суттю є публічною інформацією, доступ до якої не може бути обмеженим¹³⁷.

Зручним інструментом для пошуку необхідної інформації є веб-портал аналітики закупівель – Clarity Project (доступ за посиланням: <https://clarity-project.info/>), який за допомогою програмних модулів групує інформацію про публічні закупівлі та учасників з баз даних більше 130 відкритих джерел (в тому числі з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців

¹³⁶ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (частина 5 статті 7)

¹³⁷ Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (частина 5 статті 6)

та громадських формувань, Реєстру з відшкодування ПДВ, Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва тощо), які є необхідними для аналізу закупівель на предмет дотримання вимог законодавства.

Відповідно до вищезазначеного веб-порталу аналітики закупівель, в режимі реального часу, є технічна можливість сформувати наступну інформацію щодо участі у системі публічних закупівель певного учасника:

- кількість та перелік конкурентних/неконкурентних процедур в статусі переможця;
- кількість та перелік процедур в статусі учасника;
- кількість, перелік та підстави дискваліфікації;
- кількість та перелік виконаних договірних зобов'язань;
- кількість та перелік додаткових угод;
- кількість та перелік розірваних договорів;
- кількість закупівель з моніторингом, причина моніторингу тощо.

Аналогічну інформацію можна сформувати по замовнику, в тому числі інформацію про причини обрання процедури закупівлі, тип оплати, джерело фінансування коштів, нецінові критерії в методиці оцінки тендерних пропозицій тощо.

Щодо доведення інформації до спеціально уповноважених органів про виявлені правопорушення, слід звернути увагу на особливості функціонування електронної системи закупівель, яка надає можливість користувачу безпосередньо на оголошенні про закупівлю сформувати звернення до Держаудитслужби шляхом заповнення наступних полів: виявлені порушення (слід вибрати один або декілька варіантів з переліку), можливість додати в текстовому варіанті будь-яку додаткову інформацію, вказати свої ідентифікаційні дані (ПІБ або назву громадського об'єднання) та електронний цифровий підпис. Зазначене звернення може бути окремою підставою для початку моніторингу процедури закупівлі¹³⁸.

¹³⁸ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (пункт 5 частини 2 статті 8)

У випадку виявлення ознак кримінального правопорушення під час здійснення публічних закупівель у представників громадськості є можливість звернутися з такою інформацією безпосередньо до Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

Крім того, однією з підстав для відмови в участі у процедурі закупівлі є випадок, коли тендерна пропозиція подана учасником, який є пов'язаною особою з іншими учасниками процедури закупівлі¹³⁹. Іноді наявність таких фактів прямо не вбачається із поданих учасниками документів та відкритих відомостей реєстрів, а отже – в уповноваженої особи з публічних закупівель замовника часто відсутня реальна можливість без допомоги активних представників громадськості виявити дане порушення правил доброчесної конкуренції.

Першовідкривачами громадського нагляду в системі «PROZORRO» є Transparency International Україна, громадська організація, що належить до міжнародної антикорупційної мережі Transparency International, заснованої у 1993 році колишнім директором Світового банку Пітером Айгеном у Берліні. Українське відділення Transparency International виникло внаслідок реорганізації неурядової організації – Творче об'єднання «ТОРО», яке було засноване у 1999 році¹⁴⁰.

Спроби запровадження системи громадського контролю мали місце з липня 2015 року до червня 2017 року¹⁴¹ завдяки діяльності Комісії з розгляду звернень на допорогових закупівлях – міжвідомчої робочої групи, до складу якої входили співробітники Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Антимонопольного комітету України та Transparency International Україна. Діяльність такої робочої групи відбувалась на громадських засадах, додатково

¹³⁹ Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731> (пункт 7 частини 1 статті 17)

¹⁴⁰ Веб-сайт «Transparency International Україна» / ПРО НАС / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/about/>

¹⁴¹ Веб-сайт «Prozorro» / Зміни в оскарженні допорогових закупівель / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/uk/news/zmini-v-oskarzheni-doporogovih-zakupivel>

до навантаження за основним місцем роботи¹⁴². Серед недоліків такої системи громадського контролю слід відмітити рекомендаційний характер рішень, які часто ігнорувалися замовниками та не призводили до жодних юридичних наслідків.

Також варто відмітити ініціативу «DOZORRO» - моніторинговий портал, який адмініструє Transparency International Україна за підтримки Open Contracting Partnership (незалежна некомерційна програма, створена в 2015 році за ініціативи Світового банку, основні напрями діяльності – співпраця між представниками урядів, бізнесу та сфери ІТ для відкриття та трансформації інформації про публічні закупівлі у всьому світі¹⁴³), Європейського Банку Реконструкції та Розвитку (фінансово-кредитний інститут, метою якого, в тому числі, є запровадження ринкових правовідносин¹⁴⁴) та міжнародного фонду «Відродження» (який серед стратегічних напрямків діяльності виокремлює підтримання стійкості демократії та євроінтеграційні перетворення України¹⁴⁵).

Основним джерелом наповнення інформації є відгуки постачальників, замовників, контролюючих органів або пересічних громадян. Для цього необхідно через електронну систему закупівель виконати наступні дії:

1. Знайти закупівлю, в якій ви вбачаєте порушення.
2. Ідентифікувати себе як користувача (через Google або Facebook).
3. Визначити, в якому саме етапі процедури закупівлі ви вбачаєте порушення:
 - 3.1. оцінка якості та справедливості кваліфікації;
 - 3.2. неупередженість/недискримінаційність вимог;
 - 3.3. оцінка умов закупівлі;

¹⁴² Веб-сайт «Prozorro» / Комісія без повноважень – що робити з допороговими зверненнями? / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/uk/news/komisiya-bez-povnovazhen-sho-robiti-z-doporogovimi-zvernenniyami>

¹⁴³ Веб-сайт «OPEN CONTRACTING PARTNERSHIP» / About us / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.open-contracting.org/about/>

¹⁴⁴ Веб-сайт «European Bank for Reconstruction and Development» / Who We Are / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.ebrd.com/who-we-are.html>

¹⁴⁵ Веб-сайт «Міжнародний фонд Відродження» / Стратегія Міжнародного фонду “Відродження” на 2024 рік / <https://www.irf.ua/strategy-24/>

3.4. оцінка взаємодії між замовником та учасниками¹⁴⁶.

Також варто відмітити, що структура опису порушень під час аналізу закупівлі передбачає одночасно варіанти відповіді «так» або «ні» для простішої обробки даних, та можливість в текстовому варіанті описати суть виявленого Вами правопорушення.

Наступним етапом роботи ініціативи «DOZORRO» є опрацювання отриманих відгуків громадськими організаціями, які є членами «DOZORRO-СПІЛЬНОТИ». Перелік таких організацій доступний за посиланням: <https://dozorro.org/community/ngo> та містить більше 30 організацій, які на регулярній основі здійснюють моніторинг публічних закупівель на предмет дотримання чинному законодавству. Відомості про результати такої перевірки також фіксуються на веб-сайті «DOZORRO».

¹⁴⁶ Веб-сайт «Prozorro Інфобокс» / ЯК НАПИСАТИ ВІДГУК НА ПОРТАЛІ DOZORRO / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infobox.prozorro.org/articles/yak-zalishiti-vidguk-na-portali-dozorro>

Висновки

Під час дослідження корупції в сфері публічних закупівель як інституційного феномену встановлено наступне:

1. Щодо сутності та складових частин системи публічних закупівель визначено, що система публічних закупівель є сукупністю організаційної структури, правових та технічних механізмів, які забезпечують максимально ефективне використання публічних коштів та обіг товарів, робіт та послуг на ринкових засадах.

За суб'єктивним складом дієвими особами в публічних закупівлях є замовники та учасники. Замовниками є розпорядники або одержувачі бюджетних коштів – органи державної влади, місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, власниками або контролерами яких є зазначені державні органи або органи місцевого самоврядування.

Профільний Закон України «Про публічні закупівлі» регламентує майже всі правовідносини у сфері витрачання бюджетних коштів, за певними винятками, які обумовлені наступними особливостями: з метою нерозголошення інформації з обмеженим доступом (оперативно-розшукова діяльність, оборонні закупівлі); через можливу колізію з міжнародним законодавством (для дипломатичних установ, правничих послуг); через специфічність певних предметів закупівлі (фінансові послуги банківської системи, орендні правовідносини з державним та комунальним майном тощо).

Невід'ємним атрибутом системи публічних закупівель є інститут уповноваженої особи - службової (посадової) чи іншої особи, яка є працівником замовника і визначена відповідальною за організацію, планування, проведення та звітування за результатами проведених процедур закупівель. Також зазначена особа несе персональну відповідальність за порушення законодавства у сфері публічних закупівель.

Доцільно виділити наступні етапи закупівельної діяльності замовника: планування, проведення процедури, звітування про укладання та про виконання договірних зобов'язань.

Одним із найважливіших етапів публічних закупівель є планування закупівельної діяльності, який передбачає ряд організаційних дій в середині організації замовника та аналіз ринкової ситуації щодо предмету закупівлі.

Процедури публічних закупівель слід поділити на дві групи: конкурентні процедури (відкриті торги, торги з обмеженою участю, конкурентний діалог), неконкурентні процедури (спрощені закупівлі, переговорні процедури, закупівлі без використання електронної системи закупівель). Кожен із зазначених процедур закупівель відрізняється мінімально необхідним часом проведення та відображає особливості предмета закупівлі.

Також інститут публічних закупівель передбачає два механізми захисту прав розпорядників та одержувачів бюджетних коштів на етапі проведення конкурентних процедур - забезпечення пропозиції та забезпечення виконання договору, які можуть використовуватися за ініціативою замовника та передбачають право безспірного стягнення коштів у зв'язку із недобросовісним виконанням обов'язків учасників.

Воєнний стан істотним чином вплинув на функціонування системи публічних закупівель та відповідав ступеню розповсюдження військової агресії Російської Федерації. Протягом перших місяців повномасштабного вторгнення проведення конкурентних процедур закупівель не вбачалося можливим через обмеження та закриття доступу до баз даних державних реєстрів. Поряд з цим, уряду передано майже необмежені повноваження щодо можливостей реформування законодавчої бази та вирішальний вплив на правозастосовну практику оскарження у сфері публічних закупівель. Такий стан речей призвів до безперервних нормотворчих змін, які методом «спроб та помилок» в 2024 році перезапустили систему публічних закупівель, яка по рівню відкритості і

прозорості даних нічим не поступається довоєнному рівню, що позитивно відмічено в звітах міжнародних організацій.

2. Щодо корупційних ризиків під час застосування конкурентних та неконкурентних процедур слід зазначити, що наявність корупційних ризиків обумовлена відносною новизною інституту публічних закупівель в конкурентному вигляді, карантинними обмеженнями та ризиками воєнного стану.

Наявні корупційні ризики за джерелом походження можна поділити на дві великі групи: об'єктивні – викликані недосконалим правовим регулюванням та дефектами в нормотворчій діяльності; суб'єктивні – які спричинені явно недобросовісною поведінкою замовників та учасників публічних закупівель.

3. Прикладом об'єктивних ризиків є недосконалість податкового законодавства з точки зору визначення вартості пропозицій учасників, яка прямо суперечить міжнародним зобов'язанням України. Також до об'єктивних ризиків слід віднести технічну складність визначення предмету закупівлі відповідно до чинного законодавства, заборону на здійснення авансових платежів, та неналежну організацію роботи Державної казначейської служби України. Крім того, чинне законодавство містить дискримінаційні за своєю природою інститути: вимоги щодо локалізації товарів, заборони щодо джерела походження товарів, обмеження щодо суб'єктів господарювання, які беруть участь у закупівлях. Зазначені фактори є такими, які не сприяють інвестиційній привабливості української економіки.

Суб'єктивними корупційними ризиками є недобросовісність у публічних закупівлях, яка проявляється в умисному невдалому плануванні закупівельної діяльності, дробленні предмета закупівлі для ухилення від конкурентних процедур, завищенні вимог до потенційних учасників для отримання незаконних переваг тощо. Зазначена діяльність замовників та

учасників є проявом змови, та навіть за умови досконалого законодавчого регулювання спотворює ринкові відносини.

4. Система протидії корупції в сфері публічних закупівель передбачає ряд організаційно-управлінських рішень та юридичних механізмів, реалізованих суб'єктами протидії корупції, які нівелюють корупційні ризики, сприяють дотриманню прозорості та відкритості процедур витрачання бюджетних коштів.

Антикорупційна політика у сфері публічних закупівель є складовою частиною загальної антикорупційної політики держави, зовнішнім виявом системи протидії корупції та включає наступні складові: законодавчі ініціативи, інституційні реформи, загальний напрям на прозорість та відкритість, активна співпраця з громадськістю.

Протягом незалежності України слід відмітити Антикорупційні стратегії України на 2014-2017 роки та на 2021-2025 роки, які на законодавчому рівні відображають прагнення до демократизації інституту публічних закупівель.

За рівнем втручання в закупівельну діяльність суб'єктів протидії корупції можна поділити на внутрішні (внутрішній аудит, комплаєнс-офіцери, тендерні комітети) та зовнішні (комісії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель, Державна аудиторська служба України, Рахункова палата, представники активної громадськості).

Розмежування повноважень функцій зазначених контрольно-наглядових органів здійснюється за критерієм суті правопорушень (дискримінаційні вимоги, рішення, дії та бездіяльність – Антимонопольний комітет України, інші порушення - Державна аудиторська служба України). Рахункова палата спеціалізується на аудиті використання коштів Державного бюджету України.

Одне з провідних місць в системі протидії корупції займає громадський контроль у сфері публічних закупівель, який має широкий функціонал впливу на

прийняття управлінських рішень: моніторинг, публічний тиск, просвітницьку діяльність, юридичний захист. Окремо слід наголосити, що в сфері публічних закупівель свідомо обрано модель активної взаємодії з громадськістю, яка тільки розширилася під час дії воєнного стану. Електронна система публічних закупівель «ProZorro» отримала ряд міжнародних відзнак від Європейського банку реконструкції та розвитку (рекомендована однією з кращих практик), світової ініціативи Open Contracting Partnership Davos Awards (номінація «Довіра майбутнього», 2017), Світового банку, та визнана найбільш прозорою системою публічних закупівель 2020 року.

Програмні модулі «DOZORRO» та «Clarity Project» дозволяють отримувати упорядковану аналітичну інформацію будь-якому зацікавленому користувачу, підтверджуючи загальний тренд прозорості та відкритості публічних закупівель.

Підсумовуючи вищевикладене та надаючи відповідь на аналітичне питання дослідження слід відмітити, що саме у період воєнного стану у сфері публічних закупівель реалізовані наступні ефективні заходи антикорупційної політики:

- запроваджено підтримку національного сектору економіки шляхом встановлення обов'язкової вітчизняної складової при купівлі високотехнологічних товарів та обладнання;
- розірвано економічні зв'язки з Російською Федерацією та суб'єктами підприємницької діяльності країни-агресора, які здійснюють обіг товарів, робіт та послуг;
- прибрано численні законодавчі прогалини щодо можливостей зловживання недобросовісними замовниками та учасниками закупівельної діяльності (продовження мінімальних строків для подачі тендерних пропозицій, інститут громадських рад, відміна сумнівних закупівель через громадський тиск, повернення можливості авансових платежів, упорядкування практик контролюючих органів);

- активна просвітницька робота Міністерства економіки України як для замовників, так і для учасників.

Вищезазначені заходи сприяли зниженню корупційних практик у сфері публічних закупівель, перетворивши їх на виняток, девіацію від добросовісної поведінки замовників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Міжнародні документи:

1. Директива Європейського Парламенту і Ради 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 року про публічні закупівлі та про скасування Директиви 2004/18/ЄС [Електронний ресурс] / Міжнародний документ – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_052-14#n195
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 [Електронний ресурс] / Міжнародний документ – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 [Електронний ресурс] / Міжнародний документ – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
4. Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії від 08.10.2020 [Електронний ресурс] / Міжнародний документ – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/826_001-20#Text

Кодекси України:

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://is.gd/pFG968>
6. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#n1220>

Закони України:

9. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26.11.1993 № 3659-XII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>

10. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про оборонні закупівлі" щодо запровадження прозорості в оборонних закупівлях (крім відомостей про закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення, що становлять державну таємницю) із забезпеченням захищеності державних замовників від воєнних загроз на період дії правового режиму воєнного стану в Україні» від 24.02.2023 № 2958-IX [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2958-20>

11. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та інших законодавчих актів України щодо здійснення оборонних та публічних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану» від 16.08.2022 № 2526-IX [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2526-20#n7>

12. Закон України «Про громадянство України» від 18.01.2001 № 2235-III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>

13. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

14. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

15. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки» від 14.10.2014 № 1699-VII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18/ed20141014#Text>

16. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 № 5207-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://is.gd/mWLFel>

17. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993 № 2939-XII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text> (статті 5, 10, 12);

18. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 № 3773-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>

19. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19/conv#n731>

20. Закон України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 № 576-VIII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>

21. Закон України «Про санкції» від 14.08.2014 № 1644-VII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text>

Підзаконні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України:

22. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення перевірок закупівель Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами і внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України» від 01.08.2013 № 631 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/631-2013-%D0%BF#Text>

23. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» від 28.02.2022 № 169 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/169-2022-%D0%BF/ed20220228#Text>

24. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання здійснення розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти» від 04.12.2019 № 1070 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070-2019-%D0%BF#Text>

25. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1178» від 09.02.2024 № 131 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/131-2024-%D0%BF#n29>

26. Постанова Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої

коронавірусом SARS-CoV-2» від 22.07.2020 № 641 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/641-2020-%D0%BF#Text>

27. Постанова Кабінету Міністрів України «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження» від 22.04.2020 № 292 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2020-%D0%BF#Text>

28. Постанова Кабінету Міністрів України «Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації» від 30.12.2015 № 1147 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-2015-%D0%BF#Text>

29. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022 № 1178 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF/ed20221012#Text>

30. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків підтвердження ступеня локалізації виробництва товарів та проведення моніторингу дотримання вимог щодо ступеня локалізації виробництва предметів закупівлі, внесених до переліку товарів, що є предметом закупівлі, з підтвердженим ступенем локалізації виробництва» від 02.08.2022 № 861 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/861-2022-%D0%BF#n46>

31. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» від 09.06.2021 № 590 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text>

32. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 11.05.2011 № 560 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2011-%D0%BF#Text>

33. Постанова Кабінету Міністрів України «Питання Міністерства економіки» від 20.08.2014 № 459 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF#n10>

Розпорядчі документи Кабінету Міністрів України:

34. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про пропозиції щодо застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів» від 11.09.2014 № 829-р [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/829-2014-%D1%80#Text>

35. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії реформування системи публічних закупівель на 2024-2026 роки та затвердження операційного плану її реалізації у 2024-2025 роках» від 02.02.2024 № 76-р [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/76-2024-%D1%80#Text> (операційний план реалізації у 2024-2025 роках)

Укази Президента України:

36. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022 [Електронний ресурс] / Президент України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#n2>

37. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» від 15.05.2017 № 133/2017 [Електронний ресурс] / Президент України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/133/2017#Text>

Накази центральних органів виконавчої влади:

38. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження переліку тестових питань для підтвердження уповноваженою особою рівня володіння необхідними (базовими) знаннями у сфері публічних закупівель з варіантами відповідей» від 01.11.2021 № 873-21 [Електронний ресурс] / Міністерство економіки України – Режим доступу: <https://is.gd/zjzYsU>

39. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження національного класифікатора України ДК 021:2015 та скасування національного класифікатора України ДК 021:2007» від 23.12.2015 № 1749 [Електронний ресурс] / Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1749731-15#Text>

40. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі» від 15.04.2020 № 708 [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0500-20#Text>

41. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження примірної тендерної документації» від 13.04.2016 № 680 [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0680731-16#Text>

42. Наказ Міністерства розвитку громад та територій України «Про затвердження кошторисних норм України у будівництві» від 01.11.2021 № 281 [Електронний ресурс] / Міністерство розвитку громад та територій України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0281914-21#Text>

43. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження форми і Вимог до забезпечення тендерної пропозиції / пропозиції» від 14.12.2020 № 2628 [Електронний ресурс] / Міністерство економіки, торгівлі та сільського господарства України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0275-21#Text>

44. Наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2020 № 647 «Про затвердження Методики визначення автоматичних індикаторів ризиків, їх переліку та порядку застосування» [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1285-20#n4> (перелік автоматичних індикаторів ризиків)

Веб-ресурси:

45. Веб-сайт «Єдиний державний реєстр судових рішень» / Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89108852>

46. Веб-сайт «Міжнародний Валютний Фонд» / Прес-реліз: Виконавча рада МВФ схвалила 4-річну програму розширеного фінансування для України на 17,5 мільярдів доларів США, 5 мільярдів доларів США для негайної виплати / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/np/loi/2015/ukr/022715.pdf>

47. Веб-сайт «Міжнародний фонд Відродження» / Стратегія Міжнародного фонду “Відродження” на 2024 рік / <https://www.irf.ua/strategy-24/>

48. Веб-сайт «Організації економічного співробітництва та розвитку» / Боротьба проти змов при проведенні державних закупівель в секторі енергетики України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/daf/competition/fighting-bid-rigging-in-public-procurement-in-the-energy-sector-in-ukraine-ukr.htm>

49. Веб-сайт «Prozorro» /Акумуляторні батареї для живлення радіостанцій KENWOOD ТК 2260 та ТК 2107/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2016-11-16-000261-c>

50. Веб-сайт «Prozorro» /Бензин А-95, дизельне паливо, газ скраплений/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2021-03-19-000685-c>

51. Веб-сайт «Prozorro» /Вугілля кам'яне/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2021-02-05-012171-a>

52. Веб-сайт «Prozorro» /Вугілля кам'яне (вугілля марки і класу ДГР 0-200) ДК 016:2010 – 05.10.1 (код CPV згідно ДК 021-2015: 09111100-1 «Вугілля»)/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2016-05-04-000047-c>

53. Веб-сайт «Prozorro» / Зміни в оскарженні допорогових закупівель / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/uk/news/zmini-v-oskarzheni-doporogovih-zakupivel>

54. Веб-сайт «Prozorro Інфобокс» /ОПРИЛЮДНЕНО ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ТЕСТУВАННЯ УПОВНОВАЖЕНИХ ОСІБ/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://is.gd/IXKUEX>

55. Веб-сайт «Prozorro Інфобокс» / ЯК НАПИСАТИ ВІДГУК НА ПОРТАЛІ DOZORRO / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://infobox.prozorro.org/articles/yak-zalishiti-vidguk-na-portali-dozorro>

56. Веб-сайт «European Bank for Reconstruction and Development» / Who We Are / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.ebrd.com/who-we-are.html>

57. Веб-сайт «OPEN CONTRACTING PARTNERSHIP» / About us / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.open-contracting.org/about/>

58. Веб-сайт «Transparency International Україна» / ПРО НАС / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ti-ukraine.org/about/>

59. Веб-сайт «Prozorro» / Комісія без повноважень – що робити з допороговими зверненнями? / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/uk/news/komisiya-bez-povnovazhen-sho-robiti-z-doporogovimi-zvernenniyami>

60. Офіційний вебпортал Антимонопольного комітету України / Комісія з розгляду скарг / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://amcu.gov.ua/napryami/oskarzhennya-publichnih-zakupivel/komisia-z-rozglyadu-skarg>

61. OECD (2013), Monitoring of Public Procurement, SIGMA Public Procurement Briefs, No. 27, OECD Publishing, Paris/ [Electronic resource]. - Access mode bit.ly/3clAVbZ

62. OECD (2024), Review of Anti-Corruption Reforms in Ukraine under the Fifth Round of Monitoring: The Istanbul Anti-Corruption Action Plan, OECD Publishing, Paris/ [Electronic resource]. - Access mode <https://doi.org/10.1787/9e03ebb6-en>

Інші джерела:

63. Розпорядження Антимонопольного комітету України «Про затвердження Регламенту роботи Комісії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель» від 04.05.2023 № 8-рп [Електронний ресурс] / Антимонопольний комітет України –

Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0008226-23#Text> (підпункти 1, 20 розділу V)

64. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості від 30.06.2020, законопроект № 3739 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=3739&conv=9>

Монографії, наукові статті:

65. Бадер М., Гус О., Мелешевич А. Антикорупційна діяльність місцевих громадських організацій: способи впливу // Громадянське суспільство vs. корупція в Україні. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. — 240 с.

66. Мамедбекова М. Фреймування корупції та формування стратегій дій: кейс регіональних громадських організацій в Україні // Громадянське суспільство vs. корупція в Україні. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. — 240 с.

67. Сошников А. Щодо вдосконалення планування публічних закупівель на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях в умовах децентралізації // Юридичний вісник [Електронний ресурс] / Національний університет «Одеська юридична академія» — Режим доступу: http://yurvisnyk.in.ua/v4_2019/2019_4.pdf#page=95

ДОДАТКИ

Додаток 1

Оголошення про проведення відкритих торгів

ОГОЛОШЕННЯ

про проведення відкритих торгів
UA-2024-02-05-014363-а

Найменування замовника:	КП "Електричних мереж зовнішнього освітлення "Міськсвітло" Житомирської міської ради
Категорія замовника:	Юридична особа, яка забезпечує потреби держави або територіальної громади
Ідентифікаційний код замовника в ЄДР:	03344148
Місцезнаходження замовника:	10005, Україна, Житомирська область, Житомир, Набережна під Скелями, 54
Контактна особа замовника, уповноважена здійснювати зв'язок з учасниками:	Поліщук Андрій Олександрович, +380412226559, zhitomir_gorsvet@ukr.net
Вид предмета закупівлі:	Товари
Назва предмета закупівлі:	Ізольовані дроти і кабелі
Код за Єдиним закупівельним словником:	ДК 021:2015:31320000-5: Електророзподільні кабелі

Назва номенклатурної позиції предмета закупівлі	Код згідно з Єдиним закупівельним словником, що найбільше відповідає назві номенклатурної позиції предмета закупівлі	Кількість товарів або обсяг виконання робіт чи надання послуг	Місце поставки товарів або місце виконання робіт чи надання послуг	Строк поставки товарів, виконання робіт чи надання послуг
СП-4 2x16	ДК 021:2015: 31320000-5 — Електророзподільні кабелі	4000 метри	10005, Україна, Житомирська область, Житомир, Набережна під Скелями, 54	до 31 грудня 2024
СП-4 4x16	ДК 021:2015: 31320000-5 — Електророзподільні кабелі	5000 метри	10005, Україна, Житомирська область, Житомир, Набережна під Скелями, 54	до 31 грудня 2024
СП-4 4x25	ДК 021:2015: 31320000-5 — Електророзподільні кабелі	6000 метри	10005, Україна, Житомирська область, Житомир, Набережна під Скелями, 54	до 31 грудня 2024

АВВГ 3х2,5	ДК 021:2015: 31320000-5 — Електророзподільні кабелі	100 метри	10005, Україна, Житомирська область, Житомир, Набережна під Скелями, 54	до 31 грудня 2024
АКВВГ 14х2,5	ДК 021:2015: 31320000-5 — Електророзподільні кабелі	500 метри	10005, Україна, Житомирська область, Житомир, Набережна під Скелями, 54	до 31 грудня 2024
АКВВГ 5х2,5	ДК 021:2015: 31320000-5 — Електророзподільні кабелі	1000 метри	10005, Україна, Житомирська область, Житомир, Набережна під Скелями, 54	до 31 грудня 2024
ПВС 3х1,5	ДК 021:2015: 31320000-5 — Електророзподільні кабелі	200 метри	10005, Україна, Житомирська область, Житомир, Набережна під Скелями, 54	до 31 грудня 2024

Умови оплати:

Подія	Опис	Тип оплати	Період, (днів)	Тип днів	Розмір оплати, (%)
Поставка товару		Післяоплата	20	Календарні	100

Очікувана вартість предмета закупівлі: 682 000,00 UAH

Джерело фінансування закупівлі:

Джерело фінансування закупівлі	Опис	Сума
Місцевий бюджет		682000 UAH

Розмір мінімального кроку пониження ціни: 8 000,00 UAH

Математична формула для розрахунку приведеної ціни (у разі її застосування): відсутня

Кінцевий строк подання тендерних пропозицій: 21 лютого 2024 17:00

Мова тендерної пропозиції: українська

Дата та час розкриття тендерних пропозицій: 22 лютого 2024 13:28 , після завершення електронного аукціону

Дата та час проведення електронного аукціону: 22 лютого 2024 12:59

Вид та умови надання забезпечення пропозицій учасників: відсутні

Розмір та умови надання забезпечення виконання договору про закупівлю: відсутні

Додаток 2

Реєстр отриманих тендерних пропозицій/пропозицій

РЕЄСТР

отриманих тендерних пропозицій/пропозицій
UA-2024-02-05-014363-a

Унікальний номер оголошення про проведення конкурентної процедури закупівлі/спрощеної закупівлі, присвоєний електронною системою закупівель:

UA-2024-02-05-014363-a

Найменування учасника	Ідентифікаційний код учасника в ЄДР	Дата та час подання тендерної пропозиції/пропозиції
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТОРГОВИЙ ДІМ "УКРКАБЕЛЬ-КИЇВ"	43926510	21 лютого 2024 16:33
ТОВ Нове Світло	38862199	19 лютого 2024 12:07
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЛЕД ПРЕМІУМ ГРУП"	41275741	20 лютого 2024 14:05

Додаток 3

Протокол електронного аукціону

09.04.2024, 10:43

Аукціон завершився - UA-2024-02-05-014363-a - Ізольовані дроти і кабелі - КП "Електричних мереж зовнішнього освітл...

Ви спостерігані і не можете робити ставки.

×

UA-2024-02-05-014363-a

КП "Електричних мереж зовнішнього освітлення "Міськвітло" Житомирської міської ради:
Ізольовані дроти і кабелі

СІП-4 2х16 - 4 000 метри
СІП-4 4х16 - 5 000 метри
СІП-4 4х25 - 6 000 метри
АВВГ 3х2,5 - 100 метри
АКВВГ 14х2,5 - 500 метри
АКВВГ 5х2,5 - 1 000 метри
ПВС 3х1,5 - 200 метри

Початкові заявки

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЛЕД ПРЕМІУМ ГРУП"	646 515,00 грн
ТОВ Нове Світло	618 960,00 грн
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТОРГОВИЙ ДІМ "УКРКАБЕЛЬ-КИЇВ"	599 400,00 грн

Раунд 1

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЛЕД ПРЕМІУМ ГРУП"	646 515,00 грн
ТОВ Нове Світло	618 960,00 грн
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТОРГОВИЙ ДІМ "УКРКАБЕЛЬ-КИЇВ"	599 400,00 грн

Раунд 2

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЛЕД ПРЕМІУМ ГРУП"	618 908,00 грн
ТОВ Нове Світло	610 960,00 грн
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТОРГОВИЙ ДІМ "УКРКАБЕЛЬ-КИЇВ"	599 400,00 грн

Раунд 3

<https://auctions.prozorro.gov.ua/tenders/846ba6030f864a2ab126b0392e3bcfaa>

1/2

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЛЕД ПРЕМІУМ ГРУП" Ви спостерігаєте і можете робити ставки.	599 249,00 грн
--	----------------

ТОВ Нове Світло	598 500,00 грн
-----------------	----------------

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТОРГОВИЙ ДІМ "УКРКАБЕЛЬ-КИЇВ"	591 400,00 грн мінімум
---	--

Оголошення результатів

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ЛЕД ПРЕМІУМ ГРУП"	599 249,00 грн
---	----------------

ТОВ Нове Світло	598 500,00 грн
-----------------	----------------

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТОРГОВИЙ ДІМ "УКРКАБЕЛЬ-КИЇВ"	591 400,00 грн мінімум
---	--

Додаток 4

Протокол розкриття тендерних пропозицій/пропозицій

ПРОТОКОЛ

розкриття тендерних пропозицій/пропозицій
UA-2024-02-05-014363-а

Найменування замовника:	КП "Електричних мереж зовнішнього освітлення "Міськсвітло" Житомирської міської ради
Категорія замовника:	Юридична особа, яка забезпечує потреби держави або територіальної громади
Ідентифікаційний код замовника в ЄДР:	03344148
Місцезнаходження замовника:	10005, Україна, Житомирська область, Житомир, Набережна під Скелями, 54
Контактна особа замовника, уповноважена здійснювати зв'язок з учасниками:	Поліщук Андрій Олександрович
Унікальний номер оголошення про проведення конкурентної процедури закупівлі/спрощеної закупівлі, присвоєний електронною системою закупівель:	UA-2024-02-05-014363-а
Назва предмета закупівлі:	Ізольовані дроти і кабелі
Назва частин предмета закупівлі (лотів) (за наявності):	Відсутня
Дата та час розкриття тендерної пропозиції/пропозиції:	22 лютого 2024 13:28

Найменування учасників (для юридичної особи) або прізвище, ім'я, по батькові (для фізичної особи)	Інформація та документи, що підтверджують відповідність учасника кваліфікаційним критеріям/умовам, визначеним в оголошенні про проведення спрощеної закупівлі, та вимогам до предмета закупівлі, а також інформація та документи, що містять технічний опис предмета закупівлі	Інформація щодо ціни тендерної пропозиції/пропозиції до початку аукціону	Інформація щодо ціни тендерної пропозиції/пропозиції після закінчення аукціону

Додаток 5

Протокольне рішення про намір укласти договір про закупівлю

ПРОТОКОЛ №6
Уповноваженої особи з питань організації
та проведення процедур закупівель/спрощених закупівель
Комунального підприємства «Електричних мереж зовнішнього
освітлення «Міськсвітло» Житомирської міської ради

від 26 лютого 2024 року

1. Найменування підприємства: *Комунальне підприємство «Електричних мереж зовнішнього освітлення «Міськсвітло» Житомирської міської ради*
2. Місцезнаходження: *м. Житомир Набережна під Склеями 54*

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Розгляд пропозицій учасника торгів на закупівлю: *«Ізольовані дроти і кабелі», ідентифікатор UA-2024-02-05-014363-а*
3. Засідання розпочалось: *дата 26.02.2024 року о 16 год. 30хв.*
4. Місце проведення засідання: *10005, м. Житомир, Набережна під Склеями 54 каб.4.*
5. Під час розгляду питання порядку денного:
Розглянувши пропозиції учасників електронних торгів на предмет закупівлі **Електророзподільні кабелі код за ДК 021:2015 31320000-5** та враховуючи результати аукціону пропозиція ТОВ "Нове Світло", визначається як така, що є економічно вигідною та відповідає вимогам Замовника. За результатами розгляду щодо найбільш економічно вигідної пропозиції, пропоную визнати ТОВ "Нове Світло" переможцем торгів.
7. Вирішили: **1. Визнати переможцем торгів ТОВ "Нове Світло" та прийняти намір про укладання договору**

Підпис:

Уповноважена особа
КП «ЕМЗО «Міськсвітло» ЖМР
з питань організації та проведення
процедур закупівель/спрощених
закупівель.

Поліщук А.О.
(П.І.Б.)

Додаток 6

Відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб фізичних осіб - підприємців та громадських формувань

12.05.2024, 11:44		Portal	
		БЕЗКОШТОВНИЙ ЗАПИТ	
Найменування юридичної особи, у тому числі скорочене (за наявності)		ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТВІЙ ГАЗЗБУТ" (ТОВ "ТВІЙ ГАЗЗБУТ")	
Організаційно-правова форма		ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	
Назва юридичної особи		"ТВІЙ ГАЗЗБУТ"	
Найменування юридичної особи іноземною мовою		Повне найменування іноземною мовою: LLC "TVIY GASZBUT" Скорочене найменування іноземною мовою: LLC "TVIY GASZBUT"	
Ідентифікаційний код юридичної особи		43965848	
Центральний чи місцевий орган виконавчої влади, до сфери управління якого належить юридична особа публічного права або який здійснює функції з управління корпоративними правами держави у відповідній юридичній особі			
Місцезнаходження юридичної особи		Україна, 01010, місто Київ, вул.Острозьких Князів, будинок 32/2	
Розмір статутного (складеного) капіталу (пайового фонду)		Розмір : 10000,00 грн.	
Перелік засновників (учасників) юридичної особи: прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), країна громадянства, місце проживання, якщо засновник – фізична особа; найменування, країна резидентства, місцезнаходження та ідентифікаційний код, якщо засновник – юридична особа; інформація про встановлення вимоги нотаріального засвідчення справжності підпису під час прийняття рішень з питань діяльності юридичної особи та/або вимоги нотаріального посвідчення правочину, предметом якого є частка учасника у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи; розмір частки засновника (учасника)		ЄГАЗ Холдінг ГмбХ, резидентство: Австрія, Місцезнаходження: Австрія, Швіндгассе, 5/1/4, 1040 Відень, Розмір частки засновника (учасника): 10000,00	
Відомості про структуру власності юридичної особи			
Інформація про кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи: прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), країна громадянства, місце проживання, тип бенефіціарного володіння, відсоток частки		Фірташ Дмитро Васильович, громадянство: Україна, Україна, 01011, місто Київ, вул.Мирного Панаса, будинок 12, квартира 19.	
статутного капіталу або відсоток права голосу, інший характер та міра впливу, або інформація про відсутність кінцевого бенефіціарного власника юридичної особи		Тип бенефіціарного володіння: Непрямий вирішальний вплив Відсоток частки статутного капіталу або відсоток права голосу: 100	
Види діяльності		35.23 Торгівля газом через місцеві (локальні) трубопроводи (основний) 35.14 Торгівля електроенергією 46.71 Оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами 46.75 Оптова торгівля хімічними продуктами 46.76 Оптова торгівля іншими проміжними продуктами 47.30 Роздрібна торгівля пальним 47.99 Інші види роздрібно торгівлі поза магазинами 42.22 Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій 43.21 Електромонтажні роботи 43.22 Монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування 46.69 Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням 47.91 Роздрібна торгівля, що здійснюється фірмами поштового замовлення або через мережу Інтернет 68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна 82.99 Надання інших допоміжних комерційних послуг, н.в.і.у.	
Відомості про органи управління юридичної особи		Вищий: ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ УЧАСНИКІВ Виконавчий: ДИРЕКТОР	
Відомості про керівника юридичної особи, про інших осіб, які можуть вчиняти дії від імені юридичної особи, у тому числі підписувати договори, подавати документи для державної реєстрації тощо: прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дані про наявність обмежень щодо представництва юридичної особи		Лавриненко Наталія Валеріївна (вчинення правочинів на суму, що не перевищує 10000000 гривень) - керівник	
Назва установчого документа		Статут	
Дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі про проведення державної реєстрації юридичної особи – у разі, коли державна реєстрація юридичної особи була проведена після набрання чинності Законом України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців"		Дата запису: 10.11.2020 Номер запису: 1000701020000089688	

Додаток 7

Витяг з державного реєстру санкцій

12.04.2024, 12:47

Державний реєстр санкцій

Детальна інформація

Застосування санкцій

ID: 21026611100538

Введено в дію

[Указом 266/2021 від](#)

[24.06.2021](#)

[Додаток 1, позиція 538](#)

Термін дії

Три роки

до 24.06.2024

Фірташ Дмитро Васильович

FIRTASH DMYTRO / Фирташ Дмитрий Васильевич / Фірташ Дмитро Васильович

Ідентифікатор в реєстрі: 15581

Дата народження

02.05.1965

Громадянство

UA

Документ, що
посвідчує особу

Інформація відсутня

Податковий номер

2310209800

2386315712

Види санкцій

[X] - в квадратних дужках вказано пункт з Закону про санкції №1644-VII від 14.08.2014

[1] блокування активів - тимчасове обмеження права особи користуватися та розпоряджатися належним їй майном

[2] обмеження **торговельних** операцій

[3] обмеження, часткове чи повне припинення транзиту ресурсів, польотів та перевезень територією України

[4] запобігання виведенню капіталів за межі України

[5] зупинення виконання економічних та фінансових зобов'язань

[6] анулювання або зупинення ліцензій та інших дозволів, одержання (наявність) яких є умовою для здійснення певного виду діяльності, зокрема, анулювання чи зупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами

[7] заборона участі у приватизації, оренді державного майна резидентами іноземної держави та особами, які прямо чи опосередковано контролюються резидентами іноземної держави або діють в їх інтересах

[11] заборона або обмеження заходження іноземних невійськових суден та військових кораблів до територіального моря України, її внутрішніх вод, портів та повітряних суден до повітряного простору України або здійснення посадки на території України

[13] заборона видачі дозволів, ліцензій Національного банку України на здійснення інвестицій в іноземну державу, розміщення валютних цінностей на рахунках і вкладах на території іноземної держави

[14] припинення видачі дозволів, ліцензій на ввезення в Україну з іноземної держави чи вивезення з України валютних цінностей та обмеження видачі готівки за платіжними картками,

<https://drrs.nsd.gov.ua/actions/personal>

Додаток 8

Протокольне рішення уповноваженої особи

ПРОТОКОЛ № 9

ЩОДО ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ УПОВНОВАЖЕНОЮ ОСОБОЮ

м. Київ

від «22» березня 2023 р.

Державною установою "Центр сервісно-технічного забезпечення" 08.02.2023 оголошено відкриті торги з особливостями на закупівлю ДК 021:2015:09310000-5: Електрична енергія (Ідентифікатор закупівлі - UA-2023-02-08-006294-а).

16.02.2023 відбулось розкриття поданих тендерних пропозицій. Відповідно до вимог п.38 «Особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» (зі змінами) затвердженими Постановою КМУ від 12 жовтня 2022 р. № 1178 (надалі – Особливості) Замовник розглядає тендерні пропозиції на відповідність вимогам тендерної документації.

Відповідно до п.36 Особливостей, 16.02.2023 сформовано протокол розкриття поданих тендерної пропозиції ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ТВІЙ ГАЗЗБУТ».

Згідно п. 37 Особливостей, Замовник розглядає тендерну пропозицію, яка визначена найбільш економічно вигідною відповідно до особливостей, щодо її відповідності вимогам тендерної документації.

17.02.2023 Замовник, керуючись п.46 Особливостей, оприлюднив в електронній системі закупівель рішення про визначення переможця процедури закупівлі - ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ТВІЙ ГАЗЗБУТ».

22.02.2023 Замовник отримав повідомлення про подання скарги до колегії Постійно діючої адміністративної колегії Антимонопольного комітету з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель від ТОВ «ПРОМГАЗ СІПІ» стосовно неправомірного обрання переможця закупівлі (Замовник повинен був відхилити тендерну пропозицію ТОВ «ТВІЙ ГАЗЗБУТ», на підставі абз. 3 п. 1) ч. 1 ст. 31 Закону України «Про публічні закупівлі» та ч. 1 п. 41 Особливостей у зв'язку з надання учасником у складі тендерної пропозиції недостовірної інформації, що є суттєвою при визначенні результатів процедури закупівлі).

14.03.2023 оприлюднено Інформацію про резолютивну частину рішення Постійно діючої адміністративної колегії Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель стосовно скарги товариства з обмеженою відповідальністю «ПРОМГАЗ СІПІ».

15.03.2023 Замовник отримав рішення колегії АМК № 3057-р/пк-пз від 13.03.2023 стосовно результатів розгляду скарги.

Колегія АМКУ постановила «Зобов'язати державну установу «Центр сервісно-технічного забезпечення» скасувати рішення про визначення товариства з обмеженою відповідальністю «ТВІЙ ГАЗЗБУТ» переможцем за процедурою закупівлі — «ДК 021-2015 (CPV)09310000-5 - Електрична енергія (електрична енергія для потреб Державної установи «Центр сервісно-технічного забезпечення»)), оголошення про проведення якої оприлюднене на веб-порталі Уповноваженого органу за № UA-2023-02-08-006294-а».

Відповідно до вимог ч.22 ст.18 Закону України «Про публічні закупівлі» (далі - Закон), рішення органу оскарження є обов'язковим для виконання замовниками, особами, яких вони стосуються.

Керуючись ст. 11 Закону України «Про публічні закупівлі» та керуючись п. 38 Особливостей, -

ВИРІШИЛА:

1. По відкритим торгам з особливостями на закупівлю «ДК 021-2015 (CPV)09310000-5 - Електрична енергія (електрична енергія для потреб Державної установи «Центр сервісно-технічного забезпечення»», згідно з рішенням Колегії АМКУ та на підставі абзацу 2 підпункту 1 пункту 41 Особливостей відхилити пропозицію ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ТВІЙ ГАЗБУТ», у зв'язку з тим, що учасник процедури закупівлі зазначив у тендерній пропозиції недостовірну інформацію, що є суттєвою для визначення результатів відкритих торгів, яку замовником виявлено згідно з абзацом другим пункту 39 цих особливостей.
2. Оприлюднити за допомогою електронної системи протокол Уповноваженої особи про прийняття даного рішення.

Уповноважена особа

Валерія ВІНЦКОВСЬКА

АНОТАЦІЯ

Магістерської роботи

Тема: «Корупція у сфері публічних закупівель в Україні»

Студента: Вегержинського Олександра Сергійовича

Рік навчання, факультет: 2024, факультет соціальних наук та соціальних технологій

Науковий керівник: доктор політичних наук, доцент Чабанна М.В.

Рецензент _____

(вчений ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Захищена “ ____ ” _____ 202_ р.

Короткий зміст роботи: в наведеному дослідженні розглянуто систему публічних закупівель як інституційного феномену євроінтеграційних перетворень України. Надано загальні визначення ключовим поняттям, окреслено масив нормативно-правових актів, які регулюють зазначену сферу діяльності. Окремо висвітлено період воєнного стану та законодавчих змін, викликаних загрозою ведення активних бойових дій. В роботі наявне визначення та авторська класифікація корупційних ризиків, яка враховує об’єктивні (викликані недосконалим правовим регулюванням та дефектами в нормотворчій діяльності) та суб’єктивні (спричинені явно недобросовісною поведінкою замовників та учасників публічних закупівель) складові. Викладені матеріали дослідження містять теоретичне та практичне обґрунтування. Також автором надано визначення та розкрито суть системи протидії корупції в сфері публічних закупівель – як сукупності організаційно-управлінських рішень та юридичних механізмів, реалізованих суб’єктами протидії корупції, які нівелюють корупційні ризики, сприяють дотриманню прозорості та відкритості процедур витрачання бюджетних коштів.

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, що включають до себе дев’ять підрозділів, висновків, додатки, списку використаних джерел. Обсяг роботи – 74 сторінки.